

Robert Guttman, ze sbírek Židovského muzea v Praze

RABÍNSKÉ SLOVO Rabínka Kamila Kopřivová: Proč Tóra klade takový důraz na lásku k cizincům? **2**

BEJT SIMCHA Novoroční přání a poděkování předsedy Bejt Simcha **4**

ROZHOVOR Pražské židovské muzeum je světový unikát. Rozhovor s Pavlou Niklovou, Michaelou Sidenberg a Zuzanou Pavlovskou u příležitosti třicátého výročí navrácení muzea židovské komunitě **5**

KULTURA Festival izraelského filmu KOLNOA **8**

KULTURA Před 30 lety se Židovské muzeum v Praze vrátilo do rukou židovské komunity. Připomeňte si jeho historii **10**

RESUMÉ Resumé 23. ročníku časopisu Maskil **11**

REPORTÁŽ Koleje, ticho a sir Nicholas Winton **15**

KULTURA Můj příběh. Raná paměť na holocaust v dílech umělců, očitých svědků v Maďarské národní galerii **16**

REPORTÁŽ Holešove, Holešove... **17**

MIŠ-MAŠ / מיש-מש **18**

KULTURA Kulturní program září–říjen 2024 **20**

POEZIE Malý výběr z básní Meira Wieseltiera I: Tuto noc čteme básně, ale svět není **24**

Milé čtenářky, milí čtenáři,

na titulní stránce Maskilu najdete tentokrát obraz od Roberta Guttmana s jomkipurovým motivem. Snoubí se v něm téma blízkých se Vysokých svátků a třicátého výročí navrácení Židovského muzea v Praze, jehož galerie je po tomto osobitě malíři pojmenována, židovské komunitě.

Při této příležitosti jsem vyzpovídala tři ženy, které stojí v jeho vedení – ředitelku muzea Pavlu Niklovou, její zástupkyni a vedoucí sbírek Michaelu Sidenberg a Zuzanu Pavlovskou, která vede odbor pro vzdělávání a kulturu. Povídaly jsme si o historii a fungování muzea, programových plánech do budoucnosti i jejich pojetí role muzeí na současné kulturní mapě.

K přečtení vám doporučuji i sváteční zamyšlení rabínky Kamily Kopřivové, v němž přemítá nad poznámkou rabína Jonathana Sackse, který si všiml, že nařízení milovat svého bližního Tóra zmiňuje jen jednou. Nařízení milovat cizince v Tóře ale najdeme třicetsedmkrát. Její myšlenky ve mně v těchto složitých dnech velmi rezonují.

Do nadcházejícího roku vám, ve světle blízkého se výročí 7. října, přeji hlavně klid a mír. Ten bych přála i celému blízkovýchodnímu regionu, jehož obyvatelé by si ho po desetiletích sporů zasloužili. Věřím, že většina z nich by si v míru žít přála. Ti, kteří však touží po válce, jsou bohužel hlasitější.

Na novoroční stůl si letos, stejně jako během Pesachu, postavím misku oliv, které se staly symbolem pokoje v této oblasti.

Šana tova u-metuka, gmar chatima tova a ať jsme všichni zapsáni do Knihy živých,

RADKA LÍM LABENDZ

Proč Tóra klade takový důraz na lásku k cizincům?

Novoroční zamyšlení rabínky Kamily Kopřivové

Sedím v londýnské kavárně na rohu mé ulice a Finchley Road a přemýšlím, z které strany úvod k tomuto číslu Maskilu začít. Blíží se konec našeho židovského roku, zatímco dohled konce války a utrpení našeho židovského národa a mnohých dalších nevinných obětí se zdá být v nedohlednu. Roční doba vybízí k ohledu dozadu, rekapitulaci roku, reflektování a plánování budoucnosti. Jenže pohled dozadu letos nabízí hlavně bolest, zármutek, vztek, bezmoc a strach a výhled dopředu je jednou velkou neznámou.

Co psát o posledním roce, když se toho tolik stalo, tolik odžilo, tolik vyslovilo, a snad ještě víc nevyslovilo. Koukám se proto na poslední týden a události v něm mi přijdou téměř přízračným příznakem uplynulého roku.

Jen před pár dní jsem se vrátila z letošního festivalu ŠTETL FEST, který byl naprosto famózní. Nabitý zajímavým programem, který se nebál sáhnout do nehlubších úrovní naší sdílené bolesti a který některým z nás dopřál i chvíle kýženého oddechu a pohody. Pro mě osobně byl program mimořádně zajímavý, ale jedna věc byla přece jen ještě o něco lepší – setkávání s domácí českou židovskou komunitou, s vámi všemi. Záhy mi bylo jasné, že by mi nestačil ani celý týden, abych navštívila všechny přednášky a workshopy, které se na mě vyzývavě zubily z toho malého tmavomodrého festivalového programu. A že ani měsíc by mi nestačil, abych se se všemi zvládla pozdravit, přivítat a poklábosit.

Atmosféra na ŠTETLU byla vřelá a upřímná, neopakovatelná. A přesto se ke konci zakalila, když jsme se v neděli 1. září dozvěděli o tragickém osudu šesti rukojmí, o vraždě šesti mladých životů, mladých lidí, kteří si v posledním téměř roce prošli

nepředstavitelným peklem, aby se z něj už nikdy nevrátili. Ať z katastrofy viníme izraelskou vládu nebo teroristické hnutí, život mladým a štěstí jejich blízkým už nikdy nic nenavrátí.

Památce Hersche Goldberga Polina, Alexandera Lobanova, Carmel Gat, Almoga Sarusi, Eden Yerushalmi a Oriho Danina jsme u nás ve Westminsterské synagoze věnovali naše poslední šabatové bohoslužby. Mnoho našich členů přišlo památku mladých životů uctít, přestože na minulou sobotu 7. září byl naplánován další z průvodů vyjadřujících solidaritu s palestinským obyvatelstvem Gazy. Průvody již tradičně končí před londýnskou izraelskou ambasádou, takže se tisícihlavá řeka palestinských vlajek a skandovaných hesel nejrůznější kvality valí přímo pod okny naší synagogy v srdci Londýna.

Příjemné to není. O šabatech, na které je průvod naplánován, musíme končit včasné a kudu se neprotahuje. Všichni musejí být ze synagogy pryč dřív, než průvod vyjde, a v budově zůstává jen služba dvou dobrovolníků hlavně proto, aby pohostila příslušníky Metropolitan Police, kteří u nás nacházejí místo ke krátkému odpočinku a občerstvení.

Je to přesně v takových chvílích, kdy ve mně nejvíc rezonuje poznámka rabína Jonathana Sackse, který si všimá, že nařízení milovat svého bližního Tóra zmiňuje jen jednou. Nařízení milovat cizince v Tóře ale najdeme třicetsedmkrát. Jen jednou jedinkrát nám Tóra přikazuje milovat souseda a hned třicetsedmkrát milovat cizince.

Můžeme a musíme se ptát proč. Proč Tóra klade takový důraz na lásku k cizincům? Rabi Sacks pohotově odpovídá: Protože je mnohem jednodušší milovat bližního než cizího.

Pro sousedy a bližní máme pochopení. Naše vlastní životy nám slouží jako malé okénko, které nám pomáhá nahlédnout do jejich životů. Skrze své vlastní životy máme možnost nahlédnout do životů svých bližních, protože životy našich známých a sousedů jsou tak blízké těm našim. Chodíme do stejných obchodů, koukáme na stejné pořady, jezdíme stejnou hromadnou dopravou, chodíme do stejné synagogy. I když se na individuální úrovni můžeme hodně lišit, z širšího pohledu ale tak trochu vedeme spo-

Rembrandt, Jakob zápasí s andělem, výřez, použito se svolením Gemäldegalerie v Berlíně

Tak jako Jakob zápasil s andělem, mnoho z nás zápasí s předsudky.

Pro odpověď na otázku, jak naplnit přikázání milovat cizího znovu smyslem, si dovoluji se obrátit na francouzskou filozofku a mystičku 20. století Simone Weil. Weil píše o vyprázdňování významu slova nebo slovního spojení a navrhuje tuto vyprázdňenost využít. Jsou to právě ty chvíle, kdy přemýšlíme, zda má věta ještě vůbec nějaký smysl, kdy dostáváme šanci k pomalému obratu. Právě ve chvílích uvědomění vyprázdňenosti smyslu určitého konceptu si můžeme dovolit tuto vyprázdňenost uznat a něco s tím udělat. Jinými slovy, jen když si uvědomím, že věta, slovo nebo přikázání pro mě v daný moment nemá žádný význam, můžu je naplnit významem novým. Tato vnímaná prázdnota je obtěžkaná příležitostí začít něco nového. Výzvou k nahrazení vyprázdňeného významu novým záměrem.

Když to přenesu na trochu konkrétní rovinu, můžeme se ptát – jak to udělat? Jak mám jednat podle přikázání milovat cizince, když mi přijde, že ta věta je prázdná, mimo, že mám vlastních starostí dost a že propast mezi mnou a tím druhým člověkem prostě nelze překlenout? Simone Weil navrhuje dopřát druhému člověku upřenou a velkorysou pozornost. Říká, že „pozornost je nejvzácnější a nejcennější formou velkorysosti“.

Pokud se nám nedaří milovat cizince, protože nám chybí vhled do jejich života a zvyklostí, pak existuje jedno snadné řešení: Budme velkorysí a věnujme jim více pozornosti. Tím, že zpomalíme, otočíme se k cizincům hlavou i srdcem, tím, že budeme věnovat pozornost těmto druhým lidem, těmto bližním, se o nich něco dozvíme. Dozvídáme se o jejich zvyklostech, kultuře, oblíbených činnostech, o jejich obavách a naděích. Získáváme malé okno do jejich života.

Věnovat někomu jinému svou pozornost je v konečném důsledku spojeno se schopností vnímat každého jedince jako úplnou lidskou bytost a se schopností soucitu. Každý takový okamžik upřené a upřímné pozornosti se může stát duchovním činem, aktem služby, který nás posune zase o krok dál na cestě, kterou nám vytyčil Věčný.

Když věnujeme čas budování osobního vztahu s těmi, kteří nám jsou nejdál, můžeme získat porozumění pro druhého, vyjádřit mu zájem, uznání a nakonec snad i lásku.

S práním síly a odvahy,

RABÍNKA **KAMILA KOPŘIVOVÁ**

lečnou domácnost. Můžeme se snadno vžít do situace bližních, umíme si představit, co náš soused prožívá a čím si prochází, protože tím v nějaké podobě procházíme taky.

V případě cizince je tomu ale jinak. Hebrejsky se cizinec řekne *ger* a tento pojem označuje hned několik společenských kategorií. Může to být cizinec ve smyslu někdo neznámý, může to být cizinec ve smyslu imigranta a tradice vnímá kategorii *ger* také jako konvertitu.

Tyto kategorie mají něco společného: Ať už se jedná o přistěhovatele, cizince, nebo konvertitu – u těchto lidí nemáme k dispozici to malé okénko do jejich života, které by nám pomohlo dojít vzájemného pochopení, soucitu a umožnilo nám vžít se do jejich životů. *Ger* pochází z jiného prostředí, přináší si jinou kulturu a zvyky, mluví jinými jazyky, jí jiné jídlo a sleduje své vlastní televizní pořady. *Ger* je pravým opakem toho, co je nám známo, příjemné a všední. To nás může mást nebo rozrušovat. Někdy se tou jinakostí můžeme cítit i ohroženi.

Protože je mnohem těžší navázat vztah s cizím a neznámým, přijmout je a respektovat, je potřeba nám to třicetkrát přikázat. Cizího člověka se opakovaně učíme milovat právě z toho důvodu, že není jako my.

Jen si to třicetkrát řekneme – miluj cizince, miluj cizince, miluj cizince.

V lingvistice existuje fenomén, který se jmenuje sémantické nasycení. Setkáme se s ním, když větu nebo výraz opakujeme tzv. do zblbnutí, tolikrát, že náš mozek přestane vnímat jeho význam a ze slova nebo fráze se v našich uších stane jen nesmyslná skrumáž zvuků.

Opakované přikázání milovat cizince hrozí takovým vyprázdňením smyslu. Z jedné části kvůli jeho čtenému opakování a zčásti také proto, že v dnešní době, v naší neutěšené situaci, kdy se nám může zdát, že jsme na všechno sami, se to prostě zdá jako velký a složitý úkol. Přesto, a možná právě proto od něj nesmíme utíkat.

PROGRAM BEJT SIMCHA

Podzim 2024

KABALAT ŠABAT

Šabatové bohoslužby se konají každý pátek od 18.00

Místo: Židovská obec v Praze (3. patro), Maiselova 250, Praha 1. Prezenčně i online.

Rodinná bohoslužba – vždy poslední pátek v měsíci

Zkrácená bohoslužba, program a občerstvení pro děti zajištěny

Místo: Židovská obec v Praze (klub Gešer, přízemí), Maiselova 250, Praha 1

Registrace není nutná.

V případě zájmu si lze objednat šabatovou večeři v restauraci Šalom. Cena menu: 225 Kč
Rezervace: kehila@bejtsimcha.cz

Šacharit / Oneg Šabat – otevřený šacharit

Datum: 21. září 9.30

Místo: Španělská synagoga, Věžeňská 1, Praha 1

Povinná registrace: sachrit@seznam.cz

ROŠ HA-ŠANA

Erev Roš ha-Šana

Datum: 2. října 18.30

Místo: Židovská obec v Praze (3. patro), Maiselova 250, Praha 1

Šacharit Roš ha-Šana

Datum: 3. října 10.30

Místo: Židovská obec v Praze (3. patro), Maiselova 250, Praha 1

JOM KIPUR

Kol nidrej

Datum: 11. října 18.00

Místo: Pinkasova synagoga, Široká 23, Praha 1

JIZKOR, ČTENÍ Z TÓRY A NE'ILA

Datum: 12. října, 17.30

Místo: Pinkasova synagoga, Široká 23, Praha 1

Rezervace je možná na kehila@bejtsimcha.cz

Bejt Simcha

Maiselova 18, 110 00 Praha 1

telefon: 603 393 558

e-mail: kehila@bejtsimcha.cz

web: www.bejtsimcha.cz

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v **elektronické podobě** na www.maskil.cz

b) v **tištěné podobě** za cenu poštovního a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Maiselova 4, 110 00 Praha 1, telefon: 603 393 558, e-mail: redakce@maskil.cz; výše poštovního a balného je v ČR minimálně 350 Kč ročně; uvedený obnos nám laskavě zašlete složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100 u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5 * 8), v popisu platby uveďte, prosím, své jméno.

Novoroční přání a poděkování předsedy Bejt Simcha

Vážení členové a přátelé Bejt Simcha,

V současné době, kdy většina lidí čte jen titulky nebo krátká sdělení, bych Vám rád jen opravdu krátce popřál do nového židovského roku 5785. Přeji tedy hodně zdraví, štěstí a dlouhá léta Vám i Vaším blízkým... Hodně úspěchů v osobním i pracovním životě a jen ty dobré a lepší vztahy všude a se všemi lidmi.

Naší milé komunitě bych pak přál, aby úspěšně pokračovala ve svém studiu Tóry, ať již kolektivně, či individuálně. Aby se její členové rádi scházeli k oslavám židovských svátků i k běžným modlitbám, jako tomu bylo doposud. Ať další lidé nacházejí v našem středu svoji životní cestu a ukotvení v judaismu. Ať jsme si vzájemně oporou, posilou a dobrými sestrami a bratry.

Chci zde také poděkovat za práci členům volených orgánů, našemu chazanovi, redakci a členům redakční rady časopisu Maskil, chci poděkovat mnoha Vám, kteří obětavě pomáháte při našich aktivitách a také Vám, kdo velkoryse podporujete naši komunitu finančně.

Kéž jsme všichni zapsáni pro dobrý rok!

MICHAL SPEVÁK

Oneg šabat – radost ze šabatu: Bejt Simcha, děčínská obec a Bejt Praha spolu nedávno strávily sobotu v pražské Španělské synagoze.

Šana tova u-metuka

5785

שנה טובה ומתוקה

בית סימחה

všem členům a přátelům přeje Bejt Simcha

Pražské židovské muzeum je světový unikát

Rozhovor u příležitosti třicátého výročí navrácení muzea židovské komunity

Židovské muzeum v Praze v září slavilo třicet let od navrácení židovské komunity. Při této příležitosti jsem vyzpovídala tři ženy, které stojí v jeho vedení – ředitelku muzea Pavlu Niklovou, její zástupkyni a vedoucí sbírek Michaelu Sidenberg a Zuzanu Pavlovskou, která vede odbor pro vzdělávání a kulturu, dříve vzdělávací a kulturní centrum. Povídaly jsme si o historii a fungování muzea, programových plánech do budoucnosti i jejich pojetí role muzeí na současné kulturní mapě.

Moje první otázka směřuje na paní ředitelku. Představíte nám krátce fungování muzea? Ne každý si asi uvědomuje, že Židovské muzeum v Praze není státní instituce.

Pavla Niklová: Ano, ráda. Muzeum funguje jako nezávislá instituce. Původně bylo založeno v roce 1906 jako spolek. Základem jeho sbírky se staly předměty ze synagog a modliteben, jež zanikly v důsledku asanace pražského židovského ghetta. Po nacistické okupaci byl spolek na podzim roku 1939 zrušen a muzejní sbírku převzala pražská židovská obec. Po válce muzeum fungovalo pod správou státu, což se samozřejmě odrazilo na jeho činnosti.

V roce 1994 byly díky velké pomoci tehdejšího ministra kultury Pavla Tigrida muzejní sbírky navráceny židovské komunitě zastoupené Federací židovských obcí v České republice a budovy, které dnes muzeum využívá pro své expozice a depozitáře, restituovala Židovská obec Praha a muzeu je pronajímá. Hlavním zdrojem příjmů muzea je prodej vstupenek. Toto uspořádání se ukázalo být během pandemie covidu problematickým, protože muzeum nemohlo žádat o státní příspěvky. Díky dodatečné podpoře ministerstva kultury, Židovské obce v Praze a Federace židovských obcí muzeum získalo

dostatečnou finanční pomoc, aby mohlo pokračovat ve své činnosti.

Rozumím tomu správně, že muzeum tedy nic nevlastní?

P. N.: Tak to úplně není. Muzeum se stará o sbírkové předměty, které mu do péče svěřila federace a stát, a zároveň spravuje historické budovy prohlídkového okruhu, jež si pronajímá od pražské židovské obce.

V rámci struktury muzea funguje odbor sbírek, který vede Michaela Sidenberg. Přiblížíte prosím našim čtenářům, co je jeho posláním?

Michaela Sidenberg: Věnujeme se přípravě výstavních projektů, publikací, výzkumu... Podobně jako jiné odbory muzea se také odbor sbírek podílí na zajišťování každodenního chodu instituce – staráme se o provoz depozitářů, interní i externí konzervaci sbírek, zajišťujeme servis badatelům, věnujeme se provenienčnímu výzkumu, restitucím i akviziční činnosti.

V čem akviziční činnost spočívá?

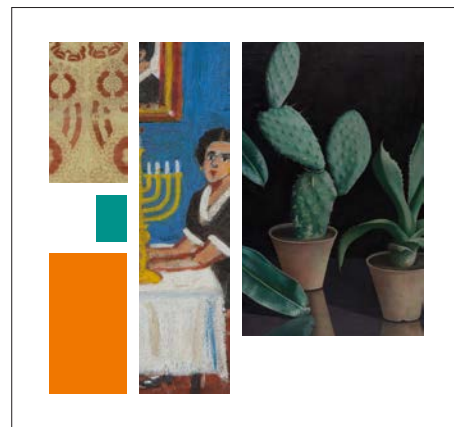
M. S.: V nákupu i přijímání darů a odkazů doslova z celého světa. Kromě toho setrvale monitorujeme domácí i zahraniční aukční trhy, kde se čas od času objeví předměty, které kdysi ze sbírek zmizely. Pokud takové identifikujeme, usilujeme o jejich opětovné získání a musím říci, že jsme v tom poměrně úspěšní.

Mimo to se v muzeu široce věnujete vzdělávání, jež má mnoho let na starosti Zuzana Pavlovská.

Zuzana Pavlovská: Ano, je to tak. Odbor pro vzdělávání a kulturu, dříve vzdělávací a kulturní centrum, je součástí muzea od roku 1996 a jeho funkce se za tu dobu značně proměnila. Dnes je hlavní součástí bohatá nabídka vzdělávacích programů a workshopů, které pokrývají primárně témata holocaustu, židovských tradic a zvyků a dějin židů na našem území včetně těch poválečných.

Spadají do toho i prohlídky expozic?

Z. P.: Ano, i ty má na starosti naše oddělení. Jednak jsou to komentované prohlídky muzejních expozic – samostatně či v rámci jiných aktivit muzea. To vše také nabízíme českým školám, které k nám dojíždějí z celé

Vizuál třicátého výročí navrácení muzea židovské komunity odkazuje na pestrost jeho sbírek.

republiky. V rámci vzdělávání se zaměřujeme na cílové skupiny od prvního stupně základních škol až po gymnaziální ročník, jakož i učební obory. Výuka ale přesahuje i do přednášek pro univerzitní studenty.

V rámci oddělení vzniklo také několik putovních výstav, které si kulturní a vzdělávací instituce mohou zapůjčit. Akcentují témata spojená s holocaustem a životem židovských dětí v tomto období.

Pavlo, vy jste v Židovském muzeu v Praze mezi lety 2004 a 2010 vedla odbor rozvoje a vztahů s veřejností. Poté jste odjela do New Yorku, kde jste působila nejprve v Českém centru a poté jako výkonná ředitelka tamní Nadace Knihovny Václava Havla. Ve funkci ředitelky jste krátce přes rok. Daří se vám naplňovat vizi, s níž jste do muzea nastupovala?

P. N.: Ano, i když jsem v muzeu jen krátce přes rok, o mnohých věcech, nad nimiž jsem při nástupu přemýšlela, jsme začali mluvit a postupně se jim dává podoba. Naše muzeum je velká instituce se širokým záběrem činností a s více než stovkou zaměstnanců. Nové nápady a změny se tak realizují pomaleji než například v malé neziskovce o deseti lidech. Některé projekty se nám ale už podařilo uskutečnit a celou řadu jsme nastartovali.

Jako velký krok vnímám to, že jsme společně s kolegy během loňského roku vytvořili strategický plán rozvoje muzea na léta 2024 až 2028. Poprvé jsme v něm podrobně definovali poslání a vizi muzea. Tento proces nám

pomohl lépe se zaměřit na naše cíle a zefektivnit naši práci. Role muzea jako instituce se v posledních letech proměnila. Snaží se více zaměřit na zážitky návštěvníků, na to, aby odcházeli s určitým dojmem a touhou dozvědět se více.

Souhlasím, dříve muzea plnila především encyklopedickou a vzdělávací funkci, jejich úloha se však v posledních letech výrazně změnila. Jak jejich postavení v kulturní sféře vnímáte vy?

Z. P.: Přesně tak. Muzea se dnes snaží být daleko otevřenější veřejnosti. Velkými tématy jsou přístupnost, inkluze, udržitelnost. Před dvěma lety se v Praze konala generální konference ICOM (International Council of Museum / Mezinárodní rada muzeí), na níž se odsouhlasila nová definice muzeí jako „otevřená veřejnosti, přístupná a inkluzivní. Podporují a rozvíjejí rozmanitost a udržitelnost, fungují a komunikují eticky, profesionálně a za účasti různých komunit. Nabízejí rozličné podněty pro vzdělávání, potěšení, reflexi a sdílení vědomostí.“ Této definici jdeme naproti i my. Za zmínku stojí například uspořádání tzv. senzorického koncertu nebo naše pravidelné dílny pro neslyšící návštěvníky.

Liší se podle vás nějak role židovských muzeí? A v čem je specifické Židovské muzeum v Praze?

M. S.: Začnu od konce. Pražské židovské muzeum je bez jakékoli nadsázky světový unikát díky svým sbírkám a historii. Po Vídni a New Yorku je třetím nejstarším muzeem svého druhu na světě a vzhledem k rozsahu sbírek a archivních i knihovnických fondů, které spravuje, nelze nikde v Evropě najít srovnatelnou instituci. To je samozřejmě obrovská devíza, na druhé straně ale také nesmírný závazek o tak cenné a ničím nenahraditelné dědictví se vši profesionalitou pečovat. Tím se rozumí nejen to, že jsou sbírky a fondy uloženy v podmínkách odpovídajících současným mezinárodním standardům a že se často pracně a nákladně restaurují. Patří k tomu také digitalizace, zpřístupňování v rámci databázových systémů, neustálé zdokonalování zpracování metadat, výstavy, publikace, přednášky, vzdělávání, sdílení poznatků s kolegy po celém světě v rámci mezinárodních konferencí a mnoho dalšího.

P. N.: Přesně tak, židovská muzea mají specifickou roli v uchovávání a prezentaci židovské historie, tradic a kultury. Vzdělávají veřejnost o židovských zvycích a tradicích a také se věnují výchově proti antisemitismu. Židovská muzea často pracují s příběhy přeživších holocaustu a snaží se tyto příběhy předávat dál, i když už přeživších ubývá. Používají moderní technologie a interaktivní metody, aby oslovila mladší generace a přiblížila jim židovskou historii a kulturu. Naše specifikum je, že se snažíme zpřístupnit své programy a aktivity české veřejnosti, i když většina našich návštěvníků je ze zahraničí.

Oslava výročí, která se konala v neděli 15. září, naplnila Španělskou synagogu diváky.

Vedoucí sbírek a zástupkyně ředitelky Michaela Sidenberg na vernisáži výstavy Samsovo tajemství

Z. P.: To je pravda. V našem oddělení vnímáme jako důležité zaměřit se na prevenci rizikových jevů, především antisemitismu. V našich programech seznamujeme žáky a studenty se židovskými dějinami a tradicemi. Diskutujeme s nimi. Zároveň se tomuto problému explicitně věnujeme v programech zaměřených na téma antisemitských incidentů na našem území. Jedním z nejvýznamnějších je program s názvem Stereotypy.

M. S.: Pokud jde o první část otázky, myslím, že muzea, a to nejen ta židovská, se dnes musejí především snažit neztratit relevanci, neuzavírat se pouze v minulosti a nebát se současných výzev. Mají co nabídnout – témat je bezpočet od historie a kultury po přírodní vědy, ekologii, politiku a závažné celospolečenské otázky, jde jen o to dobře a otevřeně o nich komunikovat. Cítím, že v Praze v tom máme dost značný dluh, ale v posledním roce a půl intenzivně pracujeme na tom, abychom se v této oblasti zlepšili. Podobné věci však řeší i jinde. Jako nová členka rady Asociace evropských židovských muzeí (AEJM) vidím více než kdy předtím, že v tomto úsilí zdaleka nejsme osamoceni a snažím se mimo jiné i v rámci této platformy přispět svou měrou, abychom v této oblasti vzájemně spolupracovali.

Máte za sebou rušný rok oslav stého výročí Kafky a příprav třicátého výročí navrácení muzea židovské komunitě. Z čeho máte za uplynulý rok největší radost a proč?

P. N.: Největší radost mám z úspěšného projektu KAFKA 100. Bylo jasné, že výročí Franze Kafky musíme reflektovat. A ačkoliv – stejně tak jako většina českých institucí – nemáme ve svých sbírkách nic z jeho tvorby, podařilo se nám zorganizovat řadu akcí. Významná byla například výstava v Galerii Roberta Guttmanna. V červnu se konala hojně navštěvená série debat Transatlantic Kafka, která do Prahy z obou břehů Atlantiku přivedla současné literáty inspirované Kafkovým odkazem. Bylo skvělé vidět, jak Maiselova synagoga ožila. Každý den se tam konalo několik akcí. Měli jsme štěstí, že bylo hezky, lidé tam zůstávali, vyplnili nádvoří před synagogou, využili občerstvení, které jsme měli pro návštěvníky připravené.

M. S.: Souhlasím s tím, že kafkovský rok byl pro nás příjemnou výzvou. V Galerii Roberta Guttmanna byla kromě již zmíněných akcí od počátku června do konce září přístupná výstava izraelského typografa Odeda Ezera inspirovaná Kafkovou Proměnou. Významnou záplůčkou dosud nespátřených či málo vystavovaných děl jsme se podíleli také

Ředitelka muzea Pavla Niklová během zahájení debaty v Knihovně Václava Havla v Praze

Agendou vedoucí odboru pro vzdělávání a kulturu Zuzany Pavlovské jsou i prohlídky pro významné hosty.

na, troufám si říci objevné, výstavě Očima Franze Kafky v Západočeské galerii v Plzni. Ta je k vidění až do konce října.

Ráda bych ovšem dodala, že mě především velmi těší nová energie, kterou do muzea přinesla současná ředitelka Pavla Niklová. Daří se otevírat nová témata, navazovat spoustu inspirativních a přínosných partnerství s jednotlivci i institucemi v Čechách i mimo ně. Významná výročí samozřejmě nelze pomíjet jako paměťová instituce je máme dokonce povinnost připomínat, my se ale, pokud si mohu dovolit ten plurál, namísto ohlížení a bilancování snažíme zaměřit hlavně na budoucnost, a zejména na to, co chceme realizovat v dohledné době. Na tom už nyní usilovně pracujeme.

A budete kafkovské téma ještě v budoucnu reflektovat?

P. N.: Ano. Plánujeme například spolupráci s DAMU. Studenti vytvoří díla v kafkovském duchu, která budou prezentována v Maiselově synagoze. Také pracujeme na aplikaci Hledá se Odradek. Ta by měla být hotová do konce roku. Tato aplikace bude interaktivní a umožní uživatelům prozkoumávat Kafkovu Prahu novým způsobem.

Pavlo, v jednom rozhovoru jste zmínila, že kultura je pro vás nezbytnou součástí

života. Máte nějaký oblíbený žánr a promítá se to do programu muzea?

P. N.: Ano, umění a kultura jsou opravdu nezbytnou součástí mého života. Nenapadlo mě nad tím takhle nikdy přemýšlet, ale je pravda, že mám ráda živé umění, což se do programu muzea promítá.

V rámci projektu KAFKA 100 jste navázali spolupráci s mnoha institucemi. Budete v ní pokračovat?

P. N.: Určitě. Jedním z nejvýznamnějších zahraničních partnerů je pro nás v současnosti varšavské Muzeum dějin polských židů POLIN, s nímž spolupracujeme na tvorbě výstavy věnované tématu židovských jazyků. Ta bude zahajovat v listopadu 2025 a objeví se na ní řada předmětů z našich sbírek, přičemž některé z nich budou vystaveny vůbec poprvé.

S jakými institucemi spolupracujete u nás?

P. N.: V České republice je spolupráce samozřejmě hojnější. V posledních letech je to například knihkupectví a kavárna Božská lahvice, Knihovna Václava Havla nebo kulturně-vzdělávací platforma Dominikánská 8. Tyto aktivity nám umožňují rozšiřovat naše kulturní a vzdělávací programy a oslovovat širší veřejnost.

Z. P.: Nedílnou součástí nabídky vzdělávacího oddělení je také edukace pedagogů, která se uskutečňuje v rámci již tradičního semináře Židé, dějiny, kultura. Ty připravujeme s organizací, jako jsou Památník Terezín, IHRA nebo EHRI. Tato spolupráce je pro nás velmi důležitá a určitě ji budeme i v budoucnu nadále prohlubovat.

Co pro návštěvníky a fanoušky muzea plánujete v budoucnu?

P. N.: Plánů máme mnoho. Nejvýznamnější jsou asi přípravy oslav 120. výročí založení muzea. V krásném prostoru historické budovy Národního muzea bude od listopadu 2026 do května následujícího roku k vidění obsáhlá výstava. Představí průřez našimi sbírkami s řadou velmi cenných, nově zrestaurovaných předmětů, které dosud nebyly nikde k vidění. V plánu máme také novou expozici dětských kreseb z Terezína, a především novou reprezentativní publikaci na toto téma. Čeká nás i tvorba nového webu a větší důraz na komunikaci s médii a veřejností.

M. S.: V příštím roce se také chystáme více zpřístupnit komplex budov, v němž sídlíme od roku 2000. Po čtvrt století tak vznikne nově zrekonstruovaná veřejná zóna. Ta bude zahrnovat rozšířený prostor současné Galerie Roberta Guttmanna a přilehlý atriový dvůr. Návštěvníci tu najdou pravidelně obměňované tematicky zaměřené výstavy ze sbírek, které jsou nesmírně bohaté a z nichž jsme dosud mohli veřejnosti představit pouze nepatrný zlomek. Zahajovat chceme o Chanuce výstavou O zázracích (*Al ha-nisim*). Ta se ovšem nebude vztahovat jen k zázraku světla, ale k zázraku jako kulturnímu fenoménu, jenž má v židovské tradici své důležité místo.

Podobně by měly být koncipovány i další instalace. V roce 2026 nás čeká otevření nové stálé expozice stříbra českých a moravských židovských komunit v Obřadní síni, jemuž bude předcházet rekonstrukce interiéru budovy včetně dosud nepřístupného suterénu. Na tuto rekonstrukci a expozici pak v dalších letech navážeme rekonstrukcí a novým využitím Klausovy synagogy, což je ovšem projekt mnohem náročnější a jeho realizace si vyžádá větší investici a delší čas.

Z. P.: Za oddělení pro vzdělávání bych ráda zmínila transformaci výuky, na níž dlouhodobě pracujeme. Jde především o akcentování moderních způsobů vzdělávání, jako jsou různé metody kritického čtení, diskuzní metody, domovské a expertní skupiny apod. Rovněž zapojujeme do výuky nové interaktivní technologie, které využíváme například k bližšímu seznámení s výpověďmi pamětníků a přeživších šoa.

Moc děkuji za rozhovor a přeji vám, ať se vám daří vaši vizi a plány plnit.

PTALA SE **RADKA LÍM LABENDZ**

Foto archiv Židovského muzea v Praze

Festival izraelského filmu KOLNOA

Plakát letošního Festivalu izraelského filmu KOLNOA

Koncem září se bude v Praze konat již 8. ročník Festivalu izraelského filmu KOLNOA. Letos festival přinese celkem šestnáct hraných, dokumentárních, krátkých a studentských filmů převážně v české premiéře. Diváci se mohou těšit na výběr nevšedních a nejzajímavějších snímků předních izraelských tvůrců. Součástí festivalu bude i panelová diskuse izraelských hostů na téma současnost a budoucnost izraelské kinematografie.

Ani letos nebudou chybět ochutnávkové kurzy hebrejštiny, které hravou formou seznámí návštěvníky festivalu se základy jazyka. Projekce i doprovodné akce budou probíhat v domovském Kině Pilotů v Praze, vybrané festivalové filmy budou moci diváci zhlédnout následně i v Brně v rámci ŠTETL FESTU.

Od tragických událostí ze 7. října 2023 se izraelská společnost a také celý izraelský

filmový ekosystém potýkají s mnoha nečekanými problémy a výzvami. I přes tyto události jde život dál, a proto (právě proto) ani festival KOLNOA svou činnost nijak neomezuje, naopak ji rozšiřuje. V každém ročníku je ve vizuálu festivalu zakódováno jedno hebrejské slovo – letos v něm můžete najít slovo רגש (regeš), tedy hebrejský výraz pro **emoci**. A právě to představuje i jednotící linku výběru festivalových snímků.

Festivalové filmy a hosté

Své filmové projekty přijdou letos představit hned tři izraelští hosté – uznávaná filmová a televizní producentka **Danna Stern** (snímek Supernova), která stojí za celosvětovým rozšířením seriálů Fauda a Shtisel, vycházející režisérská hvězda a bývalý youtuber **Dylan Joseph** (krátkometrážní filmy Francouzská a Slunce vychází dole) a přední izraelská herečka **Hadas Jaron** (snímek Francouzská), kterou diváci znají již z prvního ročníku festivalu KOLNOA z filmu Vyplnit prázdnotu (Fill the Void) nebo ze seriálu Shtisel.

Diváci se mohou těšit na nejnovější snímky i na filmy, které musely být kvůli událostem ze 7. října odloženy a mají své pozdní premiéry. Festival letos přinese dva snímky z **náboženského prostředí**, vycházející z reálných příběhů. Prvním

je **Home** líčící příběh mladého a čerstvě ženatého ortodoxního muže, jehož sen otevřít si obchod s počítači v ultraortodoxní jeruzalémské čtvrti se změní v noční můru plnou násilí, když ho okolí začne vnímat jako existenční hrozbu. Druhý snímek **Sedm požehnání** nás zavede do velké, hlučné a bezprostřední marocké židovské rodiny, v níž se mísí jazyky i lidská dramata. Za rozjásanou, okouzující fasádou se však skrývají tajemství, lži a jedno staré bolestné trauma – v židovských rodinách v Maroku bývalo běžnou praxí, že neplodná žena dostala od své sestry jedno z jejích dětí a tohle „zapůjčené dítě“ pak vychovávala jako své vlastní. Film ukazuje stinnou stránku této prastaré tradice a její dopady na život a vztahy široké rodiny.

Různé pohledy na milostný vztah v podmínkách, které mu zrovna nepřejí, ukazuje trojice hraných filmů – Vítězové, Ta druhá vzadu a Opičí park. Izraelský muzikál **Vítězové** nás přenáší do roku 1967, v němž se opěvované vítězství Izraele v šestidenní válce setkává s tvrdou realitou. Skvělé herecké výkony si užijete v komedii **Ta druhá vzadu**, kde se během sedmidenního smutku vyvíjí vztah plný napětí mezi vdovou (Anja Bukstein) a milenkou zesnulého (Dana Ivgy). Sérii odlehčených filmů doplňuje nejnovější snímek předního izraelského režiséra Aviho Nešera **Opičí park**. Epický příběh almodóvarovského stříhu se odehrává v 80. letech a jeho hlavním hrdinou je neúspěšný izraelský spisovatel Amitaj, který v touze vyrovnat se známějším kolegům vymyslí neotřelý plán, jak oprášit zašlou literární slávu a zajistit si trvalé místo v dějinách izraelské literatury.

Festival KOLNOA si mimo jiné klade za cíl seznamovat české diváky se zásadními snímky i osobnostmi izraelské kinematografie. Na utváření izraelské filmové komedie měl zásadní vliv přední izraelský satirik, dramatik a také filmař **Ephraim Kishon**, který by letos v srpnu oslavil sté narozeniny. U příležitosti tohoto významného výročí proto KOLNOA uvede neotřelý životopisný dokumentární snímek a jednu z Kishonových klasických filmových komedií – **Blau-milchův kanál** z roku 1969.

Dokumentární filmy

V programu festivalu nechybí ani tradiční dokumentární sekce. Letos v ní kromě životopisného snímku **Kishon** diváci najdou i fascinující a objevný dokument **Goldiny válečné deníky**. V den padesátého výročí jomkipurské války byly poprvé zveřejněny tajné záznamy z kanceláře premiérky Goldy Meir. Desítky stenografických záznamů líčí, co se v té době v jejím úřadě skutečně odehrávalo, popisují drobné momenty, které vedly k zásadním rozhodnutím během války,

Záběr z filmu *Slunce vychází dole*

a vrhají zcela nové světlo na premiérčino jednání a jeho motivaci.

Druhý dokument s názvem **Pro děti všechno (Jedenapůltá generace)** se zaměřuje na masivní přistěhovaleckou vlnu do Izraele (aliju) z bývalého SSSR, která proběhla v 90. letech a zásadně proměnila izraelskou společnost. Snímek sleduje osudy představitelů tzv. „jedenapůlté generace“ – tedy těch, kdo do Izraele imigrovali jako děti nebo teenageři. I teď, po 30 letech pro ně vlastní identita i pocit sounáležitosti s adoptivní vlastí představují důležité téma, které není snadné zpracovat.

Smutně aktuálním dokumentem je snímek **Supernova** mapující tragické události, k nimž došlo ve dnech 6. a 7. října 2023 na stejnojmenném hudebním festivalu, který se konal u hranic s Pásmem Gazy. Festivalu se zúčastnilo na 4000 lidí a více než 370 z nich bylo během útoku na Izrael vedeného Hamásem zavražděno. Film začal vznikat už pár dní po masakru. Je sestaven z rozhovorů s přeživšími i ze záběrů, které účastníci festivalu i teroristé z Hamásu natočili během masakru na své mobilní telefony. Někteří z unesených jsou možná ještě stále naživu v Gaze. Snímek uvede jeho **producentka Danna Stern**.

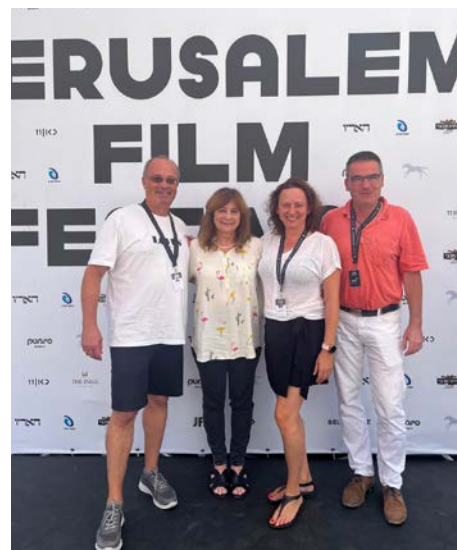
Nejmladší generace

Festival KOLNOA dává každý rok prostor také nejmladší filmařské generaci. Letos nabídne **tři krátkometrážní filmy nadějných mladých izraelských režisérů přinášející komorní emoční dramata**, jež získaly ocenění na Jeruzalémském filmovém festivalu. Dva z nich přijede do Prahy osobně představit **režisér Dylan Joseph**. Na přehlídce nebude chybět ani výběr studentských prací. Tentokrát festival představí **Filmovou školu Steva Tische při Telavivské univerzitě**. Tato největší a nejstarší filmová škola v Izraeli má zásadní místo v izraelském filmovém průmyslu a vzešla z ní celá řada současných izraelských filmařů, filmových kritiků a teoretiků. Vybrané filmy nabízejí pohled na každodenní realitu života v zemi, která se nachází v permanentním vojenském konfliktu.

Festival se koná pod záštitou hlavního města Prahy a velvyslanectví Státu Izrael. Projekt je realizován s finanční podporou hl. m. Prahy, Ministerstva kultury České republiky a dalších partnerů a dárců.

ROMAN LESNÝ

Dokument *Pro děti všechno* představuje život ruských Židů, kteří do Izraele přišli v 90. letech.

Roman Lesný, ředitel festivalu KOLNOA, se svými zahraničními kolegy na setkání během Jeruzalémského filmového festivalu

KOLNOA pomáhá tvořit budoucnost izraelské kinematografie

Události po 7. říjnu 2023 vyvolaly intenzivnější spolupráci festivalů izraelských a židovských filmů z různých koutů světa. Jedna z těchto aktivit byla iniciována v Izraeli. Významný *Jeruzalémský filmový festival*, jehož 41. ročník se konal v srpnu tohoto roku, uspořádal panelovou diskusi na téma *Budoucnost izraelské kinematografie*, na kterou pozval ředitele vybraných festivalů izraelských a židovských filmů z několika zemí. Setkání ukázalo, jak významnou úlohu při podpoře izraelské kinematografie mohou zahraniční filmové festivaly sehrát v této nelehké době. Do diskuse se zapojili zástupci izraelských filmařů, producentů, distributorů, filmových fondů, škol a další důležité osoby z izraelského filmového sektoru.

Roman Lesný, ředitel českého festivalu KOLNOA, představil osmiletou historii festivalu a jeho dramaturgickou koncepci. Mimo jiné také prezentoval podnětnou spolupráci se Židovským filmovým klubem JCC Prague. Díky tomuto partnerství mohli diváci v loňském roce během pravidelných měsíčních projekcí okusit nejen izraelskou kinematografii, ale i snímky se židovskou tematikou, které vznikly mimo Izrael. Po všech filmových projekcích následovaly diskuse s odborníky, které byly velmi důležitou součástí těchto večerů.

Velmi pozitivním výsledkem setkání představitelů filmových festivalů je vznik neformální platformy, v jejímž rámci bude možné sdílet zkušenosti a navazovat spolupráci mezi izraelskými a židovskými filmovými festivaly z Prahy, Bruselu, Berlína, Barcelony, Varšavy, Los Angeles a z dalších měst. Festival KOLNOA srdečně zve všechny zájemce o toto téma na panelovou diskusi, která se bude konat v neděli 29. září ve 14.30 v Kině Pilotů. Tři izraelské hosté – producentka Danna Stern, režisér Dylan Joseph a herečka Hadas Jaron – zde budou diskutovat o současnosti a budoucnosti izraelské kinematografie.

Před 30 lety se Židovské muzeum v Praze vrátilo do rukou židovské komunity. Připomeňte si jeho historii

Židovské muzeum v Praze a knihovna v roce 2017

V letošním roce si Židovské muzeum v Praze připomíná zásadní milník své historie. Na podzim roku 1994 vrátil český stát po více než čtyřech desítkách let muzeum židovské komunitě. Zatímco muzejní sbírky převzala Federace židovských obcí v České republice, objekty muzea byly předány Židovské obci v Praze. 30. výročí této významné události je příležitostí ohlédnout se za historií Židovského muzea a připomenout si jeho význam pro dnešní dobu.

Židovské muzeum v Praze bylo založeno jako muzejní spolek v roce 1906 a řadí se mezi nejstarší instituce svého druhu v Evropě. Se vznikem spolku jsou spjati hebraista a historik Salomon Hugo Lieben a představitel českožidovského hnutí Augustin Stein. Posláním muzejního spolku byla především správa sbírek, které tvořily předměty ze synagog a modliteben zaniklých během asanace pražského židovského ghettá na přelomu 19. a 20. století.

Dramatickým vývojem si muzeum prošlo během druhé světové války. Muzejní spolek

byl v roce 1939 zrušen a následně roku 1942 vzniklo Židovské ústřední muzeum, kde byly shromažďovány liturgické předměty, knihy, archiválie a další předměty zkonfiskované nacisty.

Po druhé světové válce muzeum obnovilo svou činnost pod vedením Hany Volavkové, která se i během nelehké poválečné doby snažila o jeho rozvoj. Zasloužila se například o přeměnu Pinkasovy synagogy na památník českých a moravských obětí šoa nebo propagaci dětských kreseb z Terezína. Ani Židovské muzeum neuniklo změnám, které s sebou nesl komunistický převrat v roce 1948. O dva roky později, roku 1950, bylo muzeum zestátněno. Jeho činnost byla omezena a podrobena dohledu státních orgánů.

Po roce 1989 se muzeum díky přílivu zahraničních turistů stalo jednou z nejnavštěvovanějších pražských památek. Skutečný přelom však nastal na podzim roku 1994, kdy bylo muzeum zejména zásluhou tehdejšího ministra kultury Pavla Tigrida vráceno nástupcům zaniklých židovských komunit – již zmíněné Federaci židovských obcí v České republice a Židovské obci v Praze. Díky tomuto kroku mohlo dojít k rekonstrukci objektů muzea a rozšíření jeho činnosti. Muzeum od té doby funguje jako zájmové sdružení právnických osob složené ze zástupců Federace židovských obcí v České republice, Židovské obce v Praze a Ministerstva kultury ČR.

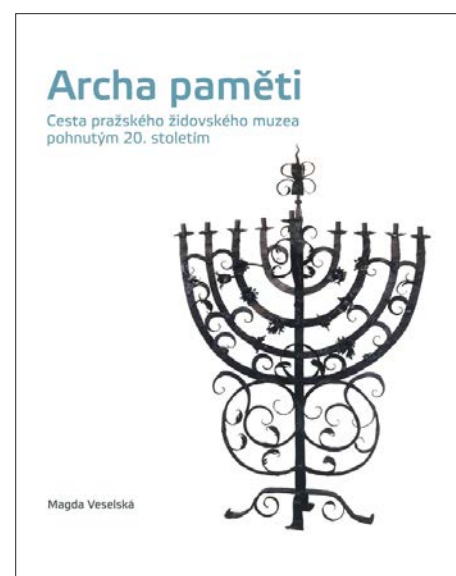
Židovské muzeum v Praze dodnes patří mezi nejvýznamnější památky nejen

v České republice, ale i v Evropě. Unikátní je zejména jeho sbírka judaik, jež dokumentuje historii židovské komunity v Čechách a na Moravě a je jednou z nejrozsáhlejších na světě. Kromě odborné a výstavní činnosti se muzeum od roku 2006 věnuje také vzdělávání a osvětě. V jeho prostorách se pravidelně konají kulturní akce a vzdělávací programy pro různé věkové kategorie – od malých dětí, které se hravou formou seznámují se židovskou kulturou, přes studenty základních a středních škol až po širokou veřejnost. Muzeum také spolupracuje s předními výzkumnými pracovišti a univerzitami, jako jsou Univerzita Karlova v Praze, Památník Terezín či International Holocaust Remembrance Alliance.

„Židovské muzeum v sobě spojuje historii českých a moravských Židů, kteří v naší části Evropy po mnoho staletí mají svůj domov. Naším posláním a vizí do budoucna je rozvoj muzea, které navrací hlas umlčeným generacím, vzdělává studenty, aktivně spolupracuje s dalšími institucemi a podílí se na podobě kulturní mapy České republiky,“ uzavírá Pavla Niklová, ředitelka Židovského muzea v Praze.

ZPRACOVALA **ANNA KROUPOVÁ**

Zdroj: Veselská, M. (2012). *Archa paměti – Cesta pražského židovského muzea pohnutým 20. stoletím*. Academia / Židovské muzeum v Praze

Obálka knihy *Archa paměti – Cesta pražského židovského muzea pohnutým 20. stoletím*

Resumé 23. ročníku
časopisu Maskil

סיכום השנה ה-23, תשפ"ג 2023-24

1 • tišri 5784 • září 2023
Roš ha-šana/Nový rok

Úvodník

Rabínské slovo Rabín Daniel Mayer: Nejšťastnější Jom Kipur
Bejt Simcha Michal Spevák: Novoroční pozdrav členům
a přátelům Bejt Simcha**Rozhovor** Rabínka Kamila Kopřivová: Povinnost duchovního
nekončí za dveřmi synagogy**Téma** Jediná a jedinečná příležitost vidět v Praze úspěšnou
inscenaci Eichmann v Jeruzalémě**Kultura** Protisvěty Ladislava Fukse: Šesticípý smutek velkého
spisovatele

Maskil Resumé

Kultura Ha-Makom Holešov: Velký festival na malém městě**Kultura** Dny židovské kultury Olomouc 2023**Téma** Osmdesáté výročí premiéry dětské opery Brundibár
v Památníku Terezín**Gastro** Jewish Food Hero: Jídlo může být skvělým spojencem**Miš-maš / מי-מש & Aaron & Puah**

Kulturní program

Poezie Anna Štičková: Hladová zákoutíתשרי תשפ"ד • ספטמבר 2023 • 1
ראש השנה / תחילת שנה חדשה

מאמר מערכת

דבר הרב הרב דניאל מאיר: יום כיפור הכי שמח
בית שמחה מיכאל ספיבק: ברכה לראש השנה לחברי
הקהילה**ראיון** הרבה קמילה קופרז'בובה: אחריותו של איש
הדת אינה מסתיימת אחרי דלתות בית הכנסת
נושא ההזדמנות היחידה והיחודית לראות בפראג
את ההפקה המצליחה איימן בירושלים
תרבות עולמות נגד של לדיסלאב פוקס: עצב בעל
שש נקודות של הסופר הגדול
המשכיל תקציר**תרבות** המקום הולשוב: פסטיבל גדול בעיר קטנה**תרבות** ימי התרבות היהודית אולומאוצ' 2023**נושא** יום השנה השמונים לבכורה של אופרת ילדים ברונדיבר ברשות הזיכרון טרזין
גסטרו Jewish Food Hero האוכל יכול להיות בעל ברית**מיש-מש & אהרון & פואה**

תכנית התרבות

שירה אנה שטיצ'קובה: בפינות הרעב2 • tišri/chešvan 5784 • říjen 2023
50 let od jomkipurové války

Úvodník

Rabínské slovo Rabín Menaše Kliment: Vysoké svátky prezentují,
jak by měla vypadat ideální společnost**Rozhovor** Rabín Jechiel Wasserman: Každý Žid je pro nás vzácný,
naše dveře jsou otevřené všem**Kultura** KOLNOA – festival izraelského filmu již posedmé v České
republice**Téma** Padesát vlivných Židů a ještě nějací další**Izrael** Golda Meir řečená Goldele: První a jediná premiérka Státu
Izrael**Téma** Kolín: Jeruzalém na Labi**Gastro** Michal Hugo Hromas: Bourám hranice národních kuchyní**Miš-maš / מי-מש & Aaron & Puah**

Kulturní program

Modlitba Modlitba za Stát Izraelתשרי/חשוון תשפ"ד • אוקטובר 2023 • 2
שנה למלחמת יום כיפור 50

מאמר מערכת

דבר הרב הרב מנשה קלימנט: יום כיפור הכי שמח
ראיון הרב יחיאל וסרמן: כל יהודי לנו יקר, הדלת
שלנו פתוחה לכולם**תרבות** KOLNOA – פסטיבל הסרטים הישראלי
בצ'כיה כבר בפעם השביעית**נושא** חמישים בעלי השפעה יהודים ועוד כמה
נוספים**ישראל** גולדה מאיר נקראת גם בשם גולדלע:**האישה** הראשונה והיחידה בראש של מדינת ישראל
נושא קולין: ירושלים ליד נהר אלבה**גסטרו** מיכאל הוגו הרומס: אני שובר גבולות של מטבחים לאומיים**מיש-מש & אהרון & פואה**

תכנית התרבות

תפילה תפילה על מדינת ישראל

3 • chešvan/kislev 5784 • listopad 2023
Podpora Izraele po 7. říjnu

Úvodník

Rabínské slovo Hlas diaspory

Téma Michal Spevák: Nic nového pod sluncem

Téma Vyjádření několika českých rabínů k současné situaci v Izraeli

Téma Společně pro Izrael – Česko je hlasem Izraele v Evropě

Rozhovor Michal Pelíšek: Vyjádření podpory, sounáležitosti a jednoznačné odsouzení teroru jsou naprosto klíčové

Téma Am Jisrael Chaj – Projevy ze shromáždění na Staroměstském náměstí

Téma Jan Fingerland: Na slovech záleží. I v Gaze

Rozhovor Markus A. Lange: Naše duše vrávorá, když přestaneme vidět dobro

Kultura Odměnou je nám reakce veřejnosti a podpora oslovených institucí – O spolku Ulpan Teplice a Teplickém cimesu

Kultura Eichmann v Praze – O jednom divadelním představení

Gastro Denis Snikin: Češi mají mnohdy k Izraeli lepší vztah než samotní Izraelci

Miš-maš / מי-שם & Aaron & Puah

Kulturní program

Poezie Anna Štičková: Pas je nepovinný doklad

4–5 • kislev/tevet 5784 • prosinec 2023–leden 2024
Chanuka – svátek světél

Úvodník

Rabínské slovo Štěpán Menaše Kliment: Židé jsou mistry paměti

Rozhovor Ošra a Jehuda Ješarimovi: Praha je náš druhý domov

Téma Jan Fingerland: Progresivní džihád

Kultura Sedmero požehnání Jindřicha Buxbauma

Literární příloha Zimní čtení

Jakub Szántó: Z Izrastiny s láskou: Reportérem mezi dvěma zeměmi

Karol E. Sidon: Avonam

Šemi Zarhin: Jednoho krásného dne

Kamila Kopřivová: Rabínka v zácvičku

Jan Fingerland: Hebrejky

Hila Blumová: Jak milovat svoji dceru

Eli Beneš: Nepatrná ztráta osamělosti

David Jan Novotný: Rozinky v blátě

Vojta Keren: A zase jsi to přepálila!

Literatura s Davidovou hvězdou Od dnešního Izraele až po haličský Lvov

Miš-maš / מי-שם & Aaron & Puah

Kulturní program

Modlitba Modlitba za propuštění rukojmí

6 • tevet/ševat 5784 • leden 2024
Antisemitismus

Úvodník

Rabínské slovo Rabínka Kamila Kopřivová: Bůh je tam, kde jsme my

Rozhovor Jakub Schwab: Stále se ohlížej dozadu

Bejt Simcha Společná oslava Chanuky a přání šťastného občanského roku

Téma Daniel Kummermann: Gaza naplno nasvítla rostoucí problém antisemitismu

Rozhovor Alžběta Glancová: Překládání je osamělá práce

Reportáž Lubor Falteisek: Stane se Jeruzalém opět hlavním městem?

Z obcí Plzeňská Zahrada vzpomínek má mladší sestru v německém Straubingu

Miš-maš / מי-שם & Aaron & Puah

Kulturní program

Poezie Anna Štičková: Napřesrok v Jeruzalémě

חשוון/כסליו תשפ"ד • נובמבר 2023 • 3
תמיכת ישראל אחרי 7 באוקטובר

מאמר מערכת

דבר הרב קול התפוצות

נושא מיכאל ספיבק: אין כל חדש תחת השמש

נושא הצהרת רבנים על המצב הנוכחי בישראל

נושא ביחד למען ישראל - צ'כיה קול ישראל

באירופה

ראיון מיכאל פלישק: הצהרת תמיכה, שייכות וגיוני

חד משמעי לטרור הם הכרחים

נושא עם ישראל חי - נאומים מההפגנה בכיכר

ואצל

נושא יאן פינגרלנד: המילים חשובות. גם בעזה

ראיון מרקוס א. לאנגה: הנשמה שלנו רועדת כשאנחנו מפסיקים לראות את הטוב

תרבות הפרס שלנו הוא תגובת הציבור ותמיכת המוסדות אליהם פנינו - על הארגון

אולפן טפליצה וצימט טפליצה

תרבות אייכמן בפראג - על הצגת תיאטרון אחת

גסטרו דניס סניקין: לפעמים יש לצ'כים יחס לישראל יותר טוב מלישראלים עצמם

מיש-מש & אהרון & פואה

תכנית התרבות

שירה אנה שטיצ'קובה: דרכון הוא מסמך לא חובה

4-5 • - 2023

ינואר 2024

חנוכה - חג האורים

מאמר מערכת

דבר הרב הרב מנשה קלימנט: יהודים הם מאסטרים של זיכרונות

ראיון אושרה ויהודה ישרים: פראג היא הבית השני שלנו

נושא יאן פינגרלנד: הג'יהאד הפרוגרסיבי

תרבות שבע ברכות של יינדרז'יק בוכבאום

מוסף ספרותי קריאת חורף

יקוב סאנטו: מישראלסטיין באהבה

קארול א. סידון: אבונם

שמי זרהין: עד שיום אחד

קמילה קופרז'ובנה: רבה בחפיפה

יאן פינגרלנד: נשים עבריות

הילה בלוס: איך לאהוב את בתך

אלי בנש: אובדן קל של בדידות

דוד יאן נובוטני: צימוקים בבוקר

וואויטה קרן: ופוצצת את זה שוב

סיפור עם מגן דוד

מיש-מש & אהרון & פואה

תכנית התרבות

תפילה תפילת תפילה להחזרת החטופים

טבת/שבט תשפ"ד • ינואר 2024 • 6
אנטישמיות

מאמר מערכת

דבר הרב הרבה קופרז'ובנה: השם נמצא בכל מקום איפה אנחנו

ראיון יקוב שוואב: תמיד תסתכל מאחוריך

בית שמחה חגיגת חג חנוכה משותפת וברכה לשנה האזרחית החדשה

נושא דניאל קומרמן: עזה חשפה במלואה את הבעיה של אנטישמיות

ראיון אלז'ביטה גלנצובה: תרגום הוא עבודה

בבדידות

כתבה לובור פלטיסק: תהיה ירושלים שוב בירת

ישראל

מן הקהילות לגן הזיכרונות של פילזון יש אחות צעירה בשטראוינג בגרמניה

מיש-מש & אהרון & פואה

תכנית התרבות

שירה אנה שטיצ'קובה: השנה הבאה בירושלים

Úvodník

Rabínské slovo Rabín Daniel Mayer: Nový rok stromů a ochrana životního prostředí

Rozhovor Česká unie židovské mládeže slaví úspěchy i v zahraničí
Z obcí Den památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti v Praze

Téma David Peres: Díky, B-h vám žehnej

Rozhovor Petr Balajka: Víc než zločin mě zajímají lidské osudy

Kultura Brundibár poražen, už jsme ho dostali, že jsme se nebáli...!

Téma Žaneta Dvořáková: Židovské motivy na československých a českých známkách

Miš-maš / מיש-מש & Aaron & Puah

Kulturní program

Poezie Gretl Frank: Zůstáváš ženou

מאמר מערכת

דבר הרב הרב דניאל מאיר: ט"ו בשבט והגנת הסביבה

ראיון איגוד הנוער היהודי הצ'כי חוגג את הצלחותיו גם בחו"ל

מן הקהילות יום השואה ומניעת פשעים נגד האנושות בפראג

נושא דוד פרס: תודה ושאלוהים יברך אותך
ראיון פטר בלייקה: אני מתעניין יותר בגורלם של אנשים מאשר בפשע

תרבות ברנדיבאר הפסיד, כבר השגנו אותו שלא פחדנו

נושא ז'טה דבורז'קובה: מניעים יהודיים על בולים צ'כיים וסלובקיים
מיש-מש & אהרון & פואה

תכנית התרבות

שירה גרטל פרנק: את נשאת אשה

Úvodník

Rabínské slovo Rabín Štěpán Menaše Kliment: Umělá inteligence – Nic nového pod sluncem

Rozhovor Eva Paddock a Milena Grenfell-Baines: Dostat šanci k životu

Kultura Noc divadel v březnu jedinečným způsobem připomene Kafku a jeho odkaz

Židovské anekdoty A příště mi neříkejte šámes...

Reportáž Vzpomínka na BIIB

Téma David Kraus: Českoslovenští židovští vojáci v bitvě u Sokolova

Kultura Černý Petr z Terezína

Kultura Památník Terežín vyhláší další ročník výtvarné soutěže

Miš-maš / מיש-מש & Aaron & Puah

Kulturní program

Poezie ChatGPT: Purimová oslava

מאמר מערכת

דבר הרב הרב מנשה קלימנט: בינה מלאכותית - אין כל חדש תחת השמש

ראיון אווה פדוק ומילנה גרנפל-ביינס: לקבל סיכון לחיות

תרבות לילה בתיאטרונים במרץ תזכיר את קפקא וירושו

אנקדוטות יהודיות ופעם הבאה אל תקראו אותי שמש

כתבה לזכור את מחנה BIIB

נושא דוד קראוס: חיילים יהודים צ'כוסלובקים בקרב סוקולוב

תרבות פטר השחור מטרזין

תרבות תחרות האומנות ברשות הזיכרון טרזין

מיש-מש & אהרון & פואה

תכנית התרבות

שירה GPT צ'ט: חגיגת פורים

Úvodník

Rabínské slovo Rabínka Kamila Kopřivová: Kde je domov?

Rozhovor Tereza Gafna Váňová: Věřím na spolupráci

Kultura Lubor Falteisek: Rabínka v záruce

Téma Jan Fingerland: Tragický 7. říjen 2023

Téma Jonathan Sacks: Proč potřebuje judaismus svou zemi

Kultura Lubor Falteisek: Nad Kafkou krouží vzducholoď

Historie David Kraus: Českoslovenští židovští vojáci v bitvě u Sokolova

Miš-maš / מיש-מש & Aaron & Puah

Kulturní program

Poezie Anna Štičková: Achšav

מאמר מערכת

דבר הרב הרבה קמילה קופרז'יבובה: איפה הבית?

ראיון טרזה גפנה וואניובה: אני מאמינה בשיתוף הפעולה

תרבות לובור פלטייסק: הרבנית באחריות

נושא יאן פינגרלנד: ה-7 לאוקטובר הטרגי

נושא יונתן זאקס: למה יהדות צריכה את ארצה

תרבות לובור פלטייסק: ספינת אוויר שמסתובבת מעל קפקא

היסטוריה דוד קראוס: חיילים יהודים צ'כוסלובקים בקרב סוקולוב

מיש-מש & אהרון & פואה

תכנית התרבות

שירה אנה שטיצ'קובה: עכשיו

Podpořte časopis MASKIL!

Podpořte nás libovolným finančním darem nebo si předplatte tištěný časopis za 350 Kč – roční cenu poštovného a balného.

V případě zájmu o předplatné uveďte v poznámce svoje jméno a adresu.

Číslo účtu:

86-8959560207/0100

Variabilní symbol: 03

Úvodník

Rabínské slovo Rabín Daniel Mayer: 76. výročí vzniku Izraele ve stínu 7. října

Rozhovor Beef Up Our Boys: Z keto kuchyně na frontovou linii

Téma Demonstrace na podporu Izraele v Praze očima Karla Cudlína

Izrael Zemřel černý panter, který změnil Izrael

Kultura Cestovatel Franz Kafka

Literatura Velký lyrik Paul Heyse

Gastronomie Recepty k oslavě svátku Šavuot

Miš-maš / מיש-מש & Aaron & Puah

Kulturní program

Kultura Kafka překročí Atlantik

Poezie Anna Štičková: Neboj, babičko, jsem v pořádku

11–12 • tamuz-av 5784 • červenec–srpen 2024 Letní dvojčíslo s literární přílohou

Úvodník

Rabínské slovo Rabín Daniel Mayer: Pinchas je Eliáš a Eliáš je Pinchas

Rozhovor Omer Tal: Budeme zase tančit!

Kultura Karlovarská idyla?

Výstava o Židech v západočeských lázních

Rozhovor Paříž židovskými očima: Prohlídka Paříže se židovskou průvodkyní Valerií Asher

Cestování Vydejte se do Žatce

Literární příloha Letní čtení

Zlata Kufnerová: Statečná Ilse Weberová

Ilse Weberová: Básně z Terezína a Dobrodínece Báruch

Štěpán Hak: Hvězda z křídél utkaná

Anna Marie Vančurová: Sklony k zániku

Pavla Šulcová, Dan Hrubý: Po stopách Franze Kafky aneb nedělní procházka starou Prahou pro celou rodinu

Petr Eidler: Kandidáti na vraha

Jan Jindra, Judita Matyášová: S Kafkou na cestách

Štěpán Balík: Jidiš básnička Kadia Molodowsky

Kakalík, Pavla Šulcová: Tak jsme tady, Mojžíši!!!

Historie Karel Vošta: Rabín Josef Wotzasek-Wodňanský

Miš-maš / מיש-מש

Kulturní program

Poezie Kadia Molodowsky: Náš goj vod brambor

13 • av 5784 • srpen 2024 ŠTETL FEST 2024

Úvodník

Rabínské slovo Rabín Štěpán Menaše Kliment: Fenomén židovského umění je starý jako samo židovství

Rozhovor Rabín Herschel Gluck: Chceme zmírňovat napětí a pokračovat ve společném životě v harmonii a míru

Rozhovor Eva Yildizová: Letošním tématem festivalu je židovské trauma v umění

ŠTETL FEST TOP 10 festivalu

ŠTETL FEST Festivalový program

ŠTETL FEST Franz Kafka v Brně

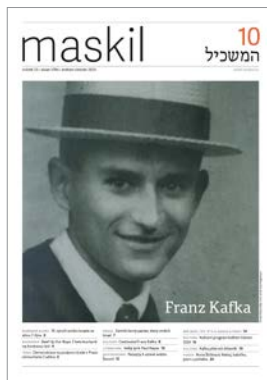
ŠTETL FEST Židovské kořeny panenky Barbie

ŠTETL FEST Pocta architektovi Ernstu Wiesnerovi

Miš-maš / מיש-מש

Kulturní program

Kultura Židovské muzeum v Praze: Oslava 30. výročí navrácení muzea židovské komunitě

מאמר מערכת

דבר הרב הרב דניאל מאיר: 76 שנה להקמת מדינת ישראל בצל של 7 באוקטובר

ראיון Beef Up Our Boys מהמטבח לחזית מלחמה

נושא הפגנה לתמיכה בישראל דרך עיניו של קארל צודלין

ישראל הפנתר השחור ששינה את ישראל נפתר

תרבות פרנץ קפקא התייר

סיפורות פול הייס התמלילן הגדול

גסטרו מתכונים לחג השבועות

מיש-מש & אהרון & פואה

תכנית התרבות

תרבות קפקא יעבור את האוקיינוס האטלנטי

שירה אנה שטיצ'קובה: אל תדאגי סבתא, אני בסדר

תמוז-אב תשפ"ד • יולי-אוגוסט • 11-12 2024 גיליון כפול של קיץ עם מוסף ספרות

מאמר מערכת

דבר הרב הרב דניאל מאיר: פנחס הוא אליהו ואליהו פנחס

ראיון אומר טל: עוד נרקוד

תרבות האידייליה של קרלובי ווארי? תערוכה על

יהודים בעיר במערב בוהמיה

ראיון פריז דרך עיניים יהודיים: סיור בפריז עם

מדריכה יהודית וולריה אשר

טיולים תבקרו את ז'אטץ

מוסף ספרות קריאה לקיץ

זלטה קופנרובה: אילזה ובר האמיצה

אילזה ובר: שירים מטרזין וברוך הנדבן

שטפן הק: הכוכב ארוג מכנפיים

אנה מריה וונצ'ורובה: נטיות להכחדה

פבלינה שולצובה, דן הרובי: בעקבות פרנץ קפקא - סיור בפראג העתיקה לכל המשפחה

פטר אידלר: מועמד לרוצח

יאן ייגנדה, יודיתה מטיאשובה: בטיולים עם קפקא

שטפן בליק: קדיה מולודובסקי, משוררת יידיש

קקליק, פבלינה שולצובה: הגענו, משה

היסטוריה קארל וושטה: הרב יוסף ווצסק-וודננסקי

מיש-מש & אהרון & פואה

תכנית התרבות

שירה קדיה מולודובסקי: הגוי שלנו

אב תשפ"ד • אוגוסט 2024 • 13 שטעטל פסט 2024

מאמר מערכת

דבר הרב הרב מנשה קלימנט: תופעת האמנות היהודית ישנה כמו היהדות עצמה

ראיון הרב הרשל גליק: אנחנו רוצים להפיג את המתחים ולהמשיך לחיות יחד בהרמוניה ובשלום

ראיון אווה יילדיזובה: נושא הפסטיבל השנה הוא טראומה יהודית באמנות

שטעטל פסט התוכנית

שטעטל פסט פרנץ קפקא בברנו

שטעטל פסט השורשים היהודיים של בבובת ברבי

שטעטל פסט מחווה לאדריכל ארנסט ויסנר

מיש-מש & אהרון & פואה

תכנית התרבות

תרבות המוזיאון היהודי בפראג: חגיגת 30 שנה להחזרת המוזיאון לקהילה היהודית

Koleje, ticho a sir Nicholas Winton

Holešovice mají novou ulici pojmenovanou po siru Nicholasi Wintonovi.

Brána nenávratna sochaře Aleše Veselého

Moment před odhalením názvu ulice

Hudbou doprovodila jazzová zpěvačka Petra Erneyi.

Graffiti s podobiznou sira Wintona od Toy Box

V úterý 3. září se ve spolupráci Městské části Praha 7, Federací židovských obcí v ČR a Památníku ticha konalo slavnostní setkání u příležitosti pojmenování ulice Nicolase Wintona, která spojila dolní část Veletržní ulice s Dělnickou.

Několikrát jsem zavítal na území pražského nádraží Bubny. Kdo tam byl, asi pocítil tu nehostinnou atmosféru jednoho z mnohých pražských brownfieldů. Území nikoho, nepořádek, rozpadající se nádraží, léta nepoužívané nástupiště a koleje...

„Železnice spojuje lidi, kultury, kontinenty.“ Tak by to asi mělo být v ideálním světě. Všichni víme, jaká byla její krutá úloha v dobách nedávno minulých: zpřetrhaná rodinná pouta, děti odloučené od rodičů, vlaky do nenávratna. Myslím, že právě v Bubnech toto rezonuje dodnes. To ticho... ticho, které člověka nutí křičet, instinktivně to bolestivé ticho přehlušit.

Když vše vypadá beznadějně, ztraceně, objeví se někdo s ryzími úmysly, čistá duše. Pak i kolejí, i když nakrátko, znova vdechne úlohu nemenší než záchrannou. Nikdo asi nemůže v tomto ohledu být více spojován se železnicí než sir Nicholas „Niki“ Winton z“l.

Příběh, který se konečně dočkal filmového zpracování, příběh odvahy, nesobectví a skromnosti. Příběh, který rezonuje dodnes (musí rezonovat, nikdy nesmí zapadnout, ztratit se, být zapomenut), se konečně v Praze dočkal nové kapitoly. Tato kapitola se začala psát, jak jinak, v pražských Bubnech. Nádraží ticha se stalo jedním velkým stavenišťem, začíná se probouzet, vracet k životu. Na chvíli vám dal ceremoniál k pojmenování nové ulice (prozatím uličky, cyklostezky) po Niki Wintonovi pocit návratu k normálnímu životu.

Připomínka hrdinství byla obzvláště nutná v době, kdy téměř denně dostáváme nové a nové šrámy na duši. Brutální poprava 6 nevinných Izraelců pár dní před ceremoniálem. Denní vražedné útoky teroristického Ruska na Ukrajinu. Tento svět potřebuje hrdiny! Nicolase Wintona, hrdinné ukrajinské vojáky a houževnaté Ukrajince jako

takové. Potřebujeme IDF, která se snaží zachraňovat unesené ze zatuchlých tunelů v Gaze, rodiny unesených – pokud se někdy zaposloucháte do jejich projevů, žasnete nad jejich silou. Síla motivovaná vírou. Víra, že se jejich milovaní vrátí. Víra v lepší svět. Myslím si, že přesně tohle vystihuje Nikiho Wintona. Člověk, který viděl v lidstvu vždy tu lepší stránku, člověk, co chtěl spojit, ale nesobecky se musel rozhodnout rozdělovat... Nedokážu si představit, jak silný musel být, společně s rodinami, které se rozloučily se svými 669 dětmi a poslaly je přežít a žít.

Tohle všechno se mi honilo hlavou při inauguraci nové pražské ulice. Ulice, jejíž úloha je propojení horních a dolních Holešovic. V krátké budoucnosti to bude ulice v plném smyslu slova. Ulice lemovaná stromy, domy, ulice plná lidí. Z mého pohledu to bude jedna z nejlepších adres. Kdo by nechtěl žít v ulici „Nicholase Wintona, Holešovice – Praha 7“?

DAVID PERES

Můj příběh.

Raná paměť na holocaust v dílech umělců, očitých svědků v Maďarské národní galerii°

Do 13. října můžete v Maďarské národní galerii v Budapešti navštívit výstavu My Story. Early Memory of the Holocaust in the Works of Eyewitness Artists (Můj příběh. Raná paměť na holocaust v dílech umělců, očitých svědků). Výstava je věnována památce holocaustu v Maďarsku, který skončil před téměř osmdesáti lety.

Vystavené kresby, grafiky a alba zachycují život v koncentračních táborech, ghettech a v pracovních táborech v narativních, figurálních a často komiksových dílech. Pojetí holocaustu ve výtvarném umění, pohled umělců, kteří byli jeho svědky, a umělecká dokumentace toho, co viděli, jsou pro pochopení a interpretaci holocaustu velmi důležité, přičemž tato díla se s odstupem času a s mizením vzpomínek přeživších stávají mimořádnými mementy.

Kurátorce výstavy Zsófi Farkas se podařilo umístit rozsáhlou výstavu do Národní galerie, což je v našem regionu unikátní počín. To potvrzuje i historička umění Eva Janáčková: „Smekám před svou drahou kolegyní Zsófi Farkas, které se podařil skutečně kurátorský majstrštyk. Oceňuji její erudici, nadšení i nesmírnou obětavost paní kurátorky, která se pustila do tohoto nelehkého úkolu. Pět let téměř každodenní práce, spousta diplomacie i nelehkého vytyčování hranic. V případě její budapeštské výstavy to však určitě stálo za to, kol ha-kavod!“ Prozradila, že podobná výstava zaměřená na české umění reflektující holocaust se chystá také v Praze. Chápe tedy, jak složité bylo výstavu připravit.

Zsófi Farkas je historička umění působící v Maďarském židovském muzeu a archivu. Naplno využila svoje zkušenosti a na výstavě představuje díla téměř třiceti umělců, mezi nimiž jsou (nejen) v Maďarsku známá jména, jako je Béla Kádár, Endre Bálint či Ilka Gedő. Velká část exponátů pochází ze sbírek Maďarského židovského muzea a archivu a je doplněna díly z dalších maďarských institucí a ze zahraničí.

Mnohá z vystavených děl vznikla bezprostředně po osvobození se záměrem přinést svědectví. Ačkoliv díla vznikala různými technikami a reprezentují různé umělecké přístupy, všechna vznikla na základě povinnosti, kterou přeživší svědci pociťovali. Návštěvníci výstavy díky tomu mohou (znovu)prožít minulosti a podílet se tak na osobním i kolek-

Appel! Edit Bán Kiss, Album Deportace, 1945

Ágnes Lukács, Vzpomínky na Osvětim, 1966–1967

tivním zpracování traumatu. Na výstavě jsou k vidění díla stojící na pomezí mezi uměním, historickým dokumentem a osobním zpracováním traumatu, která dosud nepatřila do maďarského uměleckého kánonu. Alba jsou osobní a intimní, i přesto jsou svědectvím, které by měl slyšet celý svět.

Výstava se snaží odpovědět na otázku, zda se osobní asociace – vyprávění příběhů individuálním výtvarným jazykem, někdy s humorem nebo hravostí – a samotné oceňování umění mohou vypořádat s hrůzami holocaustu. Jak mohou tyto prostředky pomoci při zpracování traumatu? Může umění vyjádřit to, co slova vyjádřit nemohou? Často se říká, že holocaust jako téma se v maďarském výtvarném umění objevil až dlouho po skončení války, a i tehdy jen implicitně. Díla vystavená na této výstavě, která vznikla převážně v letech 1944–1947 a veřejnosti byla prakticky neznámá, však vyvracejí tvrzení, že diskurs o holocaustu byl po válce považován za tabu. Série výjevů otevřeně ukazujících utrpení za války se v několika ohledech liší od těch děl, která vznikla v pozdějších deseti-

letích a která se tragédií holocaustu zabývají ve svých názvech a/nebo obsahu implicitně jako součástí kulturní (kolektivní) paměti, nepřímou a abstraktněji. Narativní a často brutální komiksově scén odhalují to, co se stalo, jako mementa, připomínají události, nutí nás se s nimi vyrovnat a nikdy na ně nezapomenout.

Výstava představuje kresby, grafiky a alba zachycující život v koncentračních táborech, ghettech a v pracovních táborech v narativních, figurálních a často komiksových dílech. Vystavené obrázky/alba vytvořili přeživší, kteří se vrátili domů, na základě svých osobních zážitků a často se odchylují od výtvarného stylu, který je pro ně jinak charakteristický. I to potvrzuje, jak hluboký byl v umělcích pocit povinnosti: Odložili stranou své individuální aspirace, dostali tomu, co se od svědků očekává, a zdokumentovali pro potomstvo události, které osobně zažili, někdy se záměrem podat svědectví, resp. jako váleční zpravodajové nebo jako neviditelní soudní kreslíři při trestním procesu.

Výstava provází návštěvníky jednotlivými časovými úseky. První oddíl představuje, jak umělci židovského původu prožívali antisemitismus, který se prosazoval od poloviny 30. let 20. století a v období stále většího porušování jejich práv. Následují díla, která vznikala v ghettech po nacistické okupaci, během pracovní služby a v koncentračních táborech. Jedinečnou charakteristikou těchto děl, která vznikala současně s událostmi, jež zaznamenávala, je, že umělci tím, že „ze sebe tyto zážitky dostali“, „vyprávěli“ je prostřednictvím tvorby, události nejen dokumentovali, ale umělecká tvorba jim pomáhala přežít. Další oddíl zahrnuje díla, která vznikla v období dvou až tří let po osvobození táborů. S pomalu se vytrácejícími vzpomínkami jsou tato díla často více symbolická a abstraktní a v některých případech se dokumentární zobrazení událostí mísí s metaforami a fiktivními výjevy. Konkrétní obrazy osobní paměti tak pomalu splývají se shrnujícími obrazy kolektivní paměti. V centru pozornosti posledního oddílu výstavy je kontinuita role svědků: Pamětníci, jejichž díla lze chápat jako vizuální obžalobu války, se v pravém slova smyslu stali dvorními kreslíři soudních procesů, když kreslili obžalované na lidových tribunálech a v procesu s Eichmannem.

Výstava provází návštěvníky jednotlivými částmi a představuje toto tragické období našich dějin očima pamětníků, kteří „prožívají události spolu s nimi“.

ZPRACOVALA ANNA MARIE VANČUROVÁ

Zdroj: Maďarská národní galerie

Holešove, Holešove...

Tys mi zase dal! Škoda že to tak uteklo. Festival židovské kultury ve východomoravském městečku Holešov patří k jednomu z nejstarších v naší zemi. Letos se konal již po dvacáté čtvrté, příští rok tedy oslaví již čtvrtstoletí své existence. Pro některé daleko, přesto poměrně jednoduše dostupný – z Prahy vlakem s jedním přestupem, autem samozřejmě rychleji, zkrátka za pár hodin jste u Šacha.

Židovská účast na tomto festivalu bývá velmi pestrá a nabízí v podstatě takovou malou reprezentaci současného českého „židospolečenství“: od šomrej šabat vystupujících během všedních dní jak v hudebním (violoncello a klezmer rodiny Hošek – Weiss, nekončící potlesk jako vždy), tak i v přednáškovém dění po „zprostředkovatele“ tradic laickému (i když s tímto termínem v případě Holešovův váhám) posluchači a divákovi o šabatovém večeru. V Holešově zkrátka najdete od každého trochu.

Většina přednášejících i účinkujících samozřejmě nejsou Židé, o to více obdivu zasluhují: Jedná se v podstatě vždy o odborníky na slovo vzaté a v ničem si s nimi nezadá ani publikum, které je téměř vždy nežidovské a sestává jak z místních, tak z turistů. Někteří jezdí každoročně, jiní jsou náhodní kolemjdoucí.

Občas mne šokuje, kolik posluchačů si na tak malém městě najde přednáška, která se koná ve všední den brzy odpoledne a jejímž tématem je první pogrom v Holešově. Jistě, téma pogromu nebo násilí vůbec táhne. Přednáška na téma Izrael před 7. říjnem 2023 a po něm měla časovou dotaci devadesát minut, samozřejmě ji o dobrou půl hodinu přetáhla a nikdo se kvůli tomu nezlobil.

Přednášky a akce

Ale ani ostatní témata probíraná letos v rámci přednášek nezůstala pozadu a posluchače si našla. Úsměv ve tváři vyvolala účast několika poměrně malých dětí, které si spolu s rodiči přišly vyslechnout přednášku nazvanou Očarováné světy: judaismus a univerzum Harryho Pottera, pod níž jsou podepsány studentky z Centra judaistických studií FF Univerzity Palackého v Olomouci. Děti tu poměrně odbornou přednášku na téma judaismus a magie vydržely a nutno dodat, že paralely mezi světem judaismu a světem mladého čaroděje zaujaly i spoustu dospělých. A co

Achab Haidler je stálíci festivalového programu.

Prohlídka Šachovy synagogy

teprve spojení buddhismu a judaismu! Místní jogíní odhodili karimatky a přišli do starobylé Šachovy synagogy načerpat nové znalosti ohledně historie i současnosti obou těchto náboženství. A jsou tedy judaismus a buddhismus kompatibilní? Může buddhismus představovat pro judaismus hrozbu v podobě konkurence?

Nevíte? Zeptejte se Aleše Weisse!

Přednášky střídaly akce, jako byla divadelní procházka na téma Noemova archa, poslech židovských pohádek, které četli místní ochotníci, zvláštní atmosférou protknuté večerní filmové projekce odehrávající se na plácku u Šachovy synagogy a promítané na jednu z jejích zdí.

Divadelní představení si také našla své věrné. Jedno představení bylo dokonce napsáno holešovským učitelem Maxem Winderem (možná jste o něm slyšeli v souvislosti s posledním pogromem v Holešově v roce 1918: ano, on to byl, kdo se před rabujícím davem hájil tím, že je český učitel a spisovatel a že píše hry zásadně česky: Však jsme si také vyslechli hru v jeho kouzelné češtině z přelomu 19. a 20. století) a sehráno místními ochotníky.

Poslechnout jsme si mohli také různá scénická čtení, nechyběla ani prohlídka hřbitova a s ní spojená návštěva u samotného Šacha. Kromě prohlídky staré, tzv. Šachovy synagogy jsme si letos vůbec poprvé mohli prohlédnout také již neexistující, tzv. Novou synagogu. Za úplné tmy jsme v místech, kde tato nacisty zničená budova stávala, zhlédli projekci jejích fotografií doplněnou o historický výklad. Vše působilo až nadčasově a přilákalo řadu posluchačů, a to i místních,

Představení židovských zvyků a tradic

Festival byl zakončen bohatým venkovním programem.

kteří se v daný večer obraceli na pořadatele festivalu s dotazem „kde to je“.

Vše vyvrcholilo koncerty v pátek a v sobotu večer, v pátek bylo možno vyslechnout koncert k počtě poněkud pozapomenuté francouzské šansoniérky *Renée Lebas*, která nazpívala píseň *Hatikva* dlouho předtím, než se tato stala hymnou Státu Izrael. Sobota večer patřila tradičně klezmeru na nádvoří holešovského zámku, ať už v podání rakouského hudebního tělesa *Mešuge 2.0*, nebo všem známého *Mackie Messer Klezmer Bandu*. To vše doplnily v sobotu odpoledne také již tradiční izraelské tance na holešovském náměstí: Jak jejich představení, tak i následný nácvik *tabcků* pro laiky dopadly skvěle a moc se líbily.

Holešovský festival zkrátka zraje jako to pověstné moravské víno. S léty stále lepší a zkušenější, letos obohacen o mladší pořadatele, nové nápady i o inovativní grafiku, má pořád co nabídnout a rozhodně je a bude důvodem k cestě na východ naší země.

A jaký bude jubilejní 25. ročník? Nechte se překvapit, ale vězte, že i tomu věnovali pořadatelé a účastníci společně celé jedno dopoledne: co pro vás udělat a jak, co nedělat a proč. Více než dvě hodiny dlouhá debata na dvorku u Šachovy synagogy podpořená popíjením příjemné kávy s košer certifikátem jistě přinese kýžené ovoce. Jen si budeme muset zase rok počkat.

JANA ŽÁČKOVÁ

Foto Hana Helsnerová, Dana Podhajská

AKCE

13. ročník festivalu JudaFest

Holešovičská Šachta,
Bubenská 242/14,
Praha 7

6. 10. 11.30–22.00

JudaFest je festival české židovské kultury, na kterém můžete po

celé odpoledne navštívit řadu přednášek, diskuzí a stánků se vším možným a nahlédnout tak do židovského světa.

Celá akce proběhne v Holešovičské Šachtě – kreativním prostoru v Holešovicích, kde se prolínají kulturní, společenské i sportovní aktivity.

Festival pořádá Česká unie židovské mládeže. Za finanční podporu moc děkujeme Nadačnímu fondu obětem holocaustu, Federaci židovských obcí, European Union of Jewish Students a grantu Evropské unie. Vstup na akci je volný.

Nikdy nezapomeneme. Spolu a silněji

JCC, Federace židovských obcí,
Staroměstské náměstí, Praha 1

7. 10. 18.00

7. října 2024 to už bude rok od tragických událostí, které navždy změnily náš svět. Během teroristického útoku bylo zavražděno 1 139 nevinných osob, z toho 815 civilistů. Tisíce lidí byly zraněny, z toho stovky vážně. Do Pásmu Gazy bylo uneseno 251

osob včetně dětí, žen, seniorů, cizinců a vojáků. Nejméně 97 nevinných unesených osob je stále drženo teroristy v zajetí v Gaze.

Připomeňte si s námi, že v Gaze jsou stále drženi nevinní lidé včetně dětí. Uctěme oběti a vzdejme hold hrdinům, kteří při záchraně nasazují vlastní životy.

Kafkova diagnóza moderny

Filosofický ústav Akademie věd ČR,
Husova 4, Praha

16. 10.–18. 10.

Konference, čtení a koncert ke 100. výročí úmrtí Franze Kafky zkoumají dílo Franze Kafky z filozofického a literárního hlediska. Ústředním tématem je Kafkův vztah k moderně. Málokterý spisovatel 20. století byl opakovaně považován za natolik aktuálního. Může nás zkoumání Franze Kafky i dnes vést k tomu, abychom lépe chápali současnou dobu a sebe samé? Více: www.kafka2024.de

Čtvrttón Karla Ančerla

ŽMP/ Rudolfinum – Dvořákova
síň, Alšovo nábř. 79/12, Praha 1

1. 11. 19.30

V říjnu letošního roku si připomínáme 80. výročí tragické události, kdy byli členové smyčcového orchestru Karla Ančerla, kteří působili v terezínském ghettu, deportováni do vyhlazovacího tábora v Osvětimi. Většina z nich zde byla zavražděna.

Památce orchestru terezínských vězňů je věnován koncert, který se uskuteční 1. listopadu od 19.30 v Rudolfinu. Ve světové premiéře zde zazní autorská hudba Karla Ančerla Skladba pro smyčcový orchestr v čtvrttónech, která byla nalezena v dirigen-tově pozůstalosti.

Na koncertě vystoupí smyčcový orchestr Aukso Tychy se sólistou a koncertním mistrem České filharmonie Jiřím Vodičkou a cembalistkou Editou Keglerovou. Večer uvede Ester Janečková. Vstupenky lze zakoupit na webových stránkách www.colosseumticket.cz.

FILMY

Město bez Židů 100

Studio hrdinů, Dukelských hrdinů 47, Praha 7
7. 10. 19.30

Slavný utopický román Hugo Bettauera z roku 1922 se dočkal své filmové premiéry v roce 1924. Novou hudbu k expresionistickému němému filmu Hanse K. Breslauera vytvořil před deseti lety jeden z neoriginálnějších českých skladatelů Petr Wajsar. Děj filmu se odehrává po první světové válce, kdy inflace neuvěřitelně stoupá a obyvatelé Vídně se začínají ptát, kdo za to může. Odpovědí je prohlášení kancléře, že za to mohou Židé, a požaduje jejich vyloučení z města. Děj se tak otírá jak o ekonomické důvody, tak o satiricky znázorněné předsudky.

Festival izraelského filmu KOLNOA 2024

Kino Pilotů, Donská 168, Praha 10
27.–29. 9. 2024

Těšte se na filmové ochutnávky vůní, barev, chutí, obrázků, zvuků a příběhů, na panelovou diskusi i na ochutnávku hebrejštiny. Přinášíme snímky, se kterými se v běžné české filmové distribuci sotva setkáte. Více: www.kolnoa.cz

Supernova o masakru na hudebním festivalu 7. října 2023

Tisíce mladých lidí se tu noc přišly bavit a tančit na festivalu Nova, jen pár kilometrů od Pásmu Gazy. Téměř 400 jich bylo zavražděno a mnozí uneseni během nečekaného útoku teroristů Hamásu na Izrael. 7. října uplyne rok od této události. Mnozí z unesených stále nejsou se svými milovanými. Snímek začal vznikat už pár dní po masakru. Je sestaven ze

záběrů, které účastníci festivalu i sami teroristé natočili během masakru na své mobilní telefony, a je doplněn rozhovory s přeživšími.

Plzeň – Papírna Plzeň, Zahradní 2, Plzeň
18. 9. 18.30

Po promítání následuje beseda s Jakubem Szántóem a Pavlem Novotným (moderuje Michael Rozsypal). Více: www.papirnaplzen.cz

Praha – Kino Pilotů, Donská 168, Praha 10
28. 9. 14.00 a 29. 9. 16.00

V rámci 8. ročníku festivalu izraelského filmu KOLNOA se budou konat hned dvě promítání snímku Supernova, která uvede producentka filmu Danna Stern. Více: www.kolnoa.cz

Frýdlant nad
Ostravicí – Kulturní
centrum Frýdlant
nad Ostravicí, Hlavní
1755, Frýdlant nad
Ostravicí 739 11
10. 10. 18.00

Po promítání následuje beseda s Davidem Shorfem, autorem knihy Sloužil jsem v Gaze. Více: www.infofrydlandno.cz

VÝSTAVY

Nezlomeni – osudy příslušníků československé armády za druhé světové války
Malá pevnost, Principova alej 304, Terezín
19. 9.–30. 11.

Výstava z dílny Památníku Terezín přibližuje nelehké osudy generality a důstojníků předmnichovské československé armády, kteří se odmítli smířit s kapitulací bez boje. Pojednává zejména o těch, kteří byli zapojeni v největší odbojové organizaci Obrana národa a byli vězni policejní věznice v Malé pevnosti. Mnoho z nich za svůj boj proti okupantům zaplatilo svým životem. Více: www.pamatnik-terezin.cz

Očima Franze Kafky: Mezi obrazem a jazykem

Západočeská galerie v Plzni, Výstavní síň Masné krámy, Pražská 353/18, Plzeň
5. 6.–28. 10.

Franz Kafka se zajímal nejen o obrazy vysokého umění, ale také o projevy populární kultury zahrnující časopisy a plakáty, filmy, fotografie, tanec, cirkus a kabaret.

Výstava se pokouší tuto obrazovou mnohost představit dnešnímu divákovi prostřednictvím děl různých médií. Nabízí díla přibližně z 25 českých a 6 zahraničních muzeí, galerií, knihoven, archivů i soukromých sbírek. Více: www.zpc-galerie.cz

HUDBA

Jazzový koncert: Daniel Bulatkin a skupina Elysium
Beseder Gallery, Lihovarská 12, Praha 9
19. 9. 20.00

Čerstvý vítěz soutěže OSA o jazzovou skladbu roku pianista Daniel Bulatkin představí na jediném pražském koncertě svůj mezinárodní projekt Elysium, se kterým dále pokračuje na jazzový festival v Budapešti. Ve svém doposud nejosobnějším projektu mapuje svoje dospívání od pandemie přes život v zahraničí. Více: www.besedergallery.art

PRO DĚTI

Dětská zahrada snů v Guttmanově galerii
Galerie Roberta Guttmanna, U Staré školy 3, Praha 1
22. 9. 16.00–17.00

Oživujeme pohádkový svět dvou výjimečných autorů Odeda Ezera a Franze Kafky. Bude to dobrodružná cesta plná barvitých vizí a fantastických světů. Vydejte se s námi za hranice všednosti a zjistěte, kam vás při tvorbě s barvami zavede vaše fantazie. Více: www.jewishmuseum.cz

DIVADLO

Shapira
Švandovo divadlo na Smíchově, Štefánikova 57, Praha 5
7. 10. 19.00

Příběh Mosheho Shapiry, který na sklonku 19. století našel u Mrtvého moře starověké biblické svitky, byl obviněn z falšování a rehabilitace se dočkal až v roce 1947 díky úsilí jediné své dcery, která přežila hrůzy holocaustu. Autor: Karol Sidon. Režie: Michael Teplitsky. V hebrejštině s českými titulky, překlad: Pierre Pe'er Friedmann. Více: www.svandovodivadlo.cz

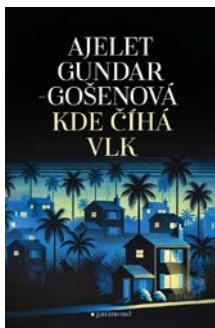
Lištičky

Divadlo ABC, Vodičkova 28, Praha 1
18. 9., 21. 9. 19.00

Dnes již klasická hra od židovské autorky Lillian Hellmanové z roku 1939 zásadně ovlivnila vývoj amerického dramatu. Společensky kritický, ale zároveň psychologicky hluboký styl Hellmanové inspiroval díla Tennessee Williamse či Arthura Millera. Hra Lištičky se vrací na české jeviště poprvé po čtvrtstoletí. Režie: Michal Dočkal. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz

KNIHY

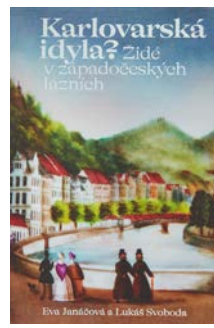
Ajelet Gundar-Gošena, Kde číhá vlk
Příběh románu se odehrává v Silicon Valley v Kalifornii. Lilach má všechno: krásný domov, úspěšného manžela a dospívajícího syna Adama, se kterým vždy cítila

zvláštní blízkost. Izraelští přistěhovalci žijí v USA dostatečně dlouho na to, aby tuto zemi považovali za domov. Poté co brutální útok na místní synagogu otřese jejich pocitem bezpečí, na povrch vyplouvá rasové napětí a antisemitské nálady. Nakladatel: Artforum 2023

Celia Donert, Práva Romů: Boj za občanství v poválečném Československu
Kniha zasazuje romský boj za občanská práva do širších dějin lidských práv východní Evropy. Romové se v lidskoprávních

narativech typicky objevují jako oběti. Autorka představuje romské aktivisty jako subjekty i aktéry. Prostřednictvím živé sociální i politické historie Romů v Československu autorka nabízí nový výklad dějin lidských práv – zdůrazňuje vliv socialistických režimů na konstruování občanství. Nakladatel: Academia 2024

Eva Janáčková, Lukáš Svoboda, Karlovarská idyla? Židé v západočeských lázních

Odborná publikace se věnuje vzájemným vztahům Židů – především židovských lázeňských hostů – a většinové společnosti v Karlových Varech, Mariánských a Františkových Lázních. Časově je téma omezeno prvními doloženými zprávami o židovských návštěvnících ve zdejších lázních na začátku 17. století a končí podzimem roku 1938. Kniha vychází u příležitosti stejnojmenné výstavy v Muzeu Karlovy Vary. Nakladatel: Ústav dějin umění Akademie věd 2024

Září–říjen 2024

PRAHA

5. 6.–20. 9. 2024

Goethe-Institut, Masarykovo nábřeží 32, Praha 1

Fotoalbum rodiny Kafkových

Fotografie zachycují spisovatele světové literatury a jeho příbuzné, vyprávějí o židovské emancipaci a společenském vzestupu. Výstava konfrontuje fotografie s citáty Kafky a jeho příbuzných a ukazuje, že soudržnost Kafkovy rodiny byla silnější, než by se z některých autorových výroků mohlo zdát. Kurátorem výstavy je Hans-Gerd Koch, literární vědec a spolueditor Kritické edice Kafka. Vstup zdarma. Více: www.goethe.de/ins/cz/cs/

9. 2.–22. 9. 2024

Centrum současného umění DOX, Poupětova 1, Praha 7

Kafkaesque

Výstava Kafkaesque se zaměřuje na reflexi Kafkova díla a poetiky v současném výtvarném umění. Práce více než třiceti mezinárodně uznávaných umělců ukazují, že Kafkovo dílo se svými odkazy na existenciální strachy a osobní úzkosti je pro naši dobu vysoce relevantní. Více: www.dox.cz

4.–24. 9. 2024

Krajinou přílivu – Libeňská synagoga, Ludmilina 601/4, Praha 8

Michael Dus – Výstava fotografií

Kurátorský výběr Davida Kumernanna ze zapomenuté tvorby již zesnulého fotografa Michaela Dusa. Výstava představí jeho dílo z období 80. let 20. století a fotografie z akcí československého disentu; tento okruh doplní výrazná složkou jeho díla – fotografie krajiny na Vysočině 90. let. V rámci expozice budou k vidění i jím vyrobené fotoaparáty. Více: www.krajinouprilivu.cz

4. 6.–30. 9. 2024

Židovské muzeum v Praze, Galerie Roberta Guttmanna, U Staré školy 153/3, Praha 1

Oded Ezer – Samsovo tajemství

Instalace ve stylu fiktivního dokumentu staví na fantaskní představě protagonisty jedné z nejslavnějších Kafkových povídek. Řehoř Samsa je zde představen coby zapomenutý literární génius, jehož dílo záhadně zmizelo. Samsa prostě neměl štěstí jako Kafka a jeho rukopisy nikdo nezachránil. Ezer se však ve své fabulaci pouští ještě dál, když názvy použitými na čtyřadvaceti obálkách prázdných knih, jež jsou částmi úvodní pasáže Proměny, naznačuje, že si Kafka Samsovo dílo alespoň částečně přisvojil. Více: www.kafka100.cz

30. 5.–28. 10. 2024

Kunsthalle Praha, Klárov 132/5, Praha 1

Lucia Moholy – Exposures

Exposures je první velkou retrospektivou pražské rodačky, fotografky a publicistky Lucie Moholy (1894–1989). Výstava pokrývá celou její profesní dráhu od druhé dekády po sedmdesátá léta 20. století a představí přes 600 fotografií, mikrofilmů, dopisů, článků, knih a audio nahrávek. Mnohé z nich se veřejnosti ukáží vůbec poprvé. Jde o první projekt, který uvádí její nejznámější fotografie pořízené na vlivné škole designu Bauhaus či v Londýně společně s její prací informační vědkyně v Turecku a působením v centru curyšské umělecké scény. Více: www.kunsthallepraha.org

1. 4.–31. 12. 2024

Židovské muzeum v Praze, ulice Josefova, Praha 1

Hledá se Odradek

Venkovní hra Hledá se Odradek je založena na motivech jedné z Kafkových povídek a vybízí k hledání bájněho tvora, díky kterému účastníci hry poznají Židovské Město v jeho původní urbanistické podobě – tedy před pražskou asanací. Vyzrajte na procházku na Josefov a poznejte jeho původní tvář. Zdarma. Více: www.kafka100.cz

18. 9. 19.00

Židovské muzeum v Praze – Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

Dějiny Židů v českých zemích ve čtyřech jazycích. Debata se členy mezinárodního autorského týmu.

V květnu 2024 vyšla v Bar Ilan University Press hebrejská verze knihy Prague and Beyond. Jews in Bohemian Land, která je čtvrtou jazykovou variantou jedinečných dějin Židů v českých zemích od raného novověku po dnešek, která vedle anglického originálu vyšla i česky a německy. Devět odborníků z pěti zemí světa v této knize sdílí se čtenáři svůj dosavadní výzkum založený na novém archivním výzkumu i odlišném pohledu na židovské dějiny. Debata se účastní většina autorů, kteří kvůli tomu přijedou do Prahy. Moderátorem bude hebraista Pavel Sládek z katedry Blízkého východu na FF UK. Debata proběhne v angličtině a bude simultánně tlumočena. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

19. 9. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově, Štefánikova 57, Praha 5

Štýrský/Toyen/Heisler

Komorní hra o nepatřičnosti v prostoru, čase a možná i v těle. Tři výrazné osobnosti předválečné avantgardy, tři nezaměnitelné osudy, a přece tolik společného, že to nemůže být náhoda. Režie: Martina Kinská. Další termíny: 25. 9. Více: www.svandovodivadlo.cz

19. 9. 20.00

Beseder Gallery, Lihovarská 12, Praha 9

Jazzový koncert:

Daniel Bulatkin a skupina Elysium

Čerstvý vítěz soutěže OSA o jazzovou skladbu roku pianista Daniel Bulatkin představí na jediném pražském koncertě svůj mezinárodní projekt Elysium, se kterým dále pokračuje na jazzový festival v Budapešti. Ve svém doposud nejosobnějším projektu mapuje svoje dospívání od pandemie přes život v zahraničí. Více: www.besedergallery.art

20. 9. 19.00

Kunsthalle Praha, Klárov 132/5, Praha 1

Young Members Party:

Komentovka Lucia Moholy

Komentovaná prohlídka výstavy vás provede fascinujícím světem této průkopnické fotografky. Lucia Moholy, původem z Prahy, byla významnou dokumentaristkou hnutí Bauhaus. Její práce, charakteristická precizní kompozicí a citlivým vnímáním světla, ovlivnila generace fotografů. Na výstavě budete mít možnost prozkoumat nejen její ikonické snímky, ale i méně známé práce, které odhalují osobní stránku jejího života a tvorby. Více: www.kunsthallepraha.org

24. 9. 16.30

Open House Praha – Fontána Faun a Vltava (metro Vltavská), Praha 7

Ve stopách židovských sousedů – Holešovice

V dalším pokračování série procházek po stopách zmizelých židovských sousedů se návštěvníci vydají do oblasti nazývané malý Berlín – do Holešovic. Průvodkyně Dagmar Winklerová se tentokrát nemůže vyhnout velmi smutným událostem, které postihly nejen zdejší Židy za druhé světové války. Zavede návštěvníky do míst, kde se museli Židé shromažďovat před nástupem do transportů a kde odevzdávali svůj majetek. Představí i nádraží, odkud vyráželi na svou trnitou pouť do koncentračních táborů. Bude vyprávět o tom, jak probíhá příprava plánovaného Památníku ticha, který by měl tuto historickou tragédii v budoucnu připomínat. Více: www.openhousepraha.cz

26. 9. 19.00

Divadlo pod Palmovkou, Zenklova 34, Praha 8

Tomáš Dianiška: 294 statečných

Akční běčko o hrdinech operace Anthropoid, doku-fikční hra podle skutečné události o zákulisí největšího hrdinského činu našich dějin. Inscenace získala Cenu divadelních kritiků za poprvé uvedenou českou hru, Cenu Divadelních novin za tvůrčí počín v oboru činoherní divadlo a několik dalších ocenění. Režie: Tomáš Dianiška. Více: www.podpalmovkou.cz

27.–29. 9. 2024

Srdečně vás zveme na 8. ročník festivalu izraelského filmu KOLNOA 2024 do Kina Pilotů v Praze,

Kino Pilotů, Donská 168, Praha 10

Festival izraelského filmu KOLNOA 2024

Osmý ročník festivalu izraelského filmu KOLNOA 2024 nabídne filmové ochutnávky vůní, barev, chutí, obrázků, zvuků a příběhů z izraelské filmové produkce. Můžete se těšit například na filmy Opičí park (The Monkey House), Sedm požehnání (Seven Blessings), Supernova, Goldiny válečné deníky (Golda's War Diaries), filmové debaty. Letos festival navštíví filmová a televizní producentka Danna Stern (Fauda, Shtisel), vycházející režisérská hvězda Dylan Joseph a přední izraelská herečka Hadas Yaron (Shtisel, Fill the Void). Více: www.kolnoa.cz

28. 9. 10.00

Modernist Prague – Bubenská 1477/1, Praha 7
Odkaz a osudy židovských a německých mluvících architektů

Praha byla jako město jedním z hlavních center avantgardní architektury a umění. Jedním z hlavních témat tehdejšího diskurzu bylo především bydlení, a tak v Praze naleznete nespočet realizací prvotřídních nájemních domů. Jedním z takových míst jsou také pražské Holešovice a území Bubeneč, na kterém v období především druhé poloviny 30. let 20. století vzniklo nespočet špičkových realizací tohoto typu, především pak z per židovských a německých mluvících architektů. **Další termíny: 5. a 12. 10.** Více: www.goot.cz

28. 9. 11.00

Divadlo na Zábřadlí, Anenské nám. 209/5, Praha 1

Franz a kavka

Pohádkový kabaret pro intoše od čtyř let. Franz Kafka jednou údajně potkal malou plačící holčičku, které se ztratila panenka. „Neztratila, jen se odstěhovala,“ řekl jí. A protože to byl v hloubi duše úředník, začal psát děvčátku dopisy, které podepisoval „Tvá panenka“. Všichni kafeologové po těch dopisech pátrají... Marně... A MY JE MÁME... nebo nemáme... nebo? Více: www.nazabradli.cz

29. 9. 16.00

Židovské muzeum v Praze – Galerie Roberta Guttmanna, U Staré školy 3, Praha 1
Komentovaná prohlídka výstavy Samsovo tajemství s kurátorkou Michaelou Sidenberg

Zveme vás na poslední komentovanou prohlídku výstavy předního izraelského typografa a umělce Odeda Ezera s kurátorkou Michaelou Sidenberg. Židovské muzeum v Praze výstavu připravilo v rámci projektu Kafka100. Výstava potrvá do 30. září. Součástí komentované prohlídky bude také dílna pro děti „Dětská zahrada snů“ věnovaná magickému světu Franze Kafky. Více: www.jewishmuseum.cz

29. 9. 16.00

Židovské muzeum v Praze – Galerie Roberta Guttmanna, U Staré školy 3, Praha 1

Dílna pro děti – Dětská zahrada snů

Ožívujeme pohádkový svět dvou výjimečných autorů Odeda Ezera a Franze Kafky. Bude to dobrodružná cesta plná barvitých vizí a fantastických světů. Vydejte se s námi za hranice všednosti a zjistěte, kam vás při tvorbě s barvami zavede vaše fantazie. Prohlídka: Návštěva výstavy Odeda Ezera v Guttmannově galerii. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

30. 9. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově, Štefánikova 57, Praha 5

Šoa

Příběh dvou lidí, kteří se ocitli na stejných místech a prožili podobné tragédie, a přesto se nikdy nepoznali. Jejich životní cesty se prolínaly a míjely – oba přežili Terezín, Osvětim, pochod smrti i poválečné křivdy. Skutečný příběh sportovce Miloše Dobrého a herečky Hany Pravdové o tom, jak přežít nacistické peklo. Režie: Daniel Hrbek. Více: www.svandovodivadlo.cz

4. 10. 19.00

Krajinou přílivu – Libeňská synagoga, Ludmilina 601/4, Praha 8

Kazatel: Přemysl Pitter

Přemysl Pitter. Protestantský kazatel. Spisovatel. Publicista. Ale především humanista, pedagog a sociální pracovník, který patří mezi nejvýraznější české osobnosti 20. století. Po druhé válce, navzdory divoké touze některých Čechů po pomstě na Němcích, zorganizoval projekt Akce Zámky pro židovské, německé i české děti, bez ohledu na národní či rasový původ. Práce, přístup a myšlenky Přemysla Pittra nás v dnešní době nutí se znovu zamyslet nad pojmy jako národ, nacionalismus, pacifismus, evropanství, emigrace či solidarita. Režie: Jakub Gottwald. **Další termíny: 6. a 7. 10.** Více informací: www.krajinoupřilivu.cz

6. 10. 12.00

Česká unie židovské mládeže – Holešovická šachta, Bubenská 14, Praha 7
JudaFest 2024

JudaFest je festival české židovské kultury, na kterém můžete po celé odpoledne navštívit řadu přednášek, diskusí a stánků se vším možným a nahlédnout tak do židovského světa. Festival pořádá Česká unie židovské mládeže. Vstup na akci je volný. Více: www.facebook.com/CzechUnionOfJewishYouth

7. 10. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově, Štefánikova 57, Praha 5

Karol Sidon – Shapira

Shapirův příběh je poutavým a dechberoucím příběhem tajemna zabaleného ve vzpomínkách jeho dcery, spisovatelky

Myriam Harry (autorky Jeruzalémské malé dcery), která pomalu odkrývá pravdu, zatímco se noří hluboko do své paměti. Ve skutečnosti je to také příběh o asimilaci Žida, který se snaží být evropským gentlemanem, zatímco ho všichni kolem stále považují za malého, pokřiveného Žida. Režie: Michael Teplitsky. V hebrejštině s českými titulky. **Další termíny: 8. a 9. 10.** Více: www.svandovodivadlo.cz

7. 10. 19.30

Židovské muzeum v Praze /BERG/ Studio Hrdinů, Dukelských hrdinů 47, Praha 7

Město bez Židů: 100 let od premiéry

Slavný utopický román Huga Bettauera z roku 1922 byl o dva roky později zfilmován. Před deseti lety k expresionistickému němému filmu Hanse K. Breslauera vytvořil hudbu jeden z neoriginálnějších českých skladatelů Petr Wajsar. U příležitosti 100. výročí premiéry se uskuteční projekce s živým doprovodem Orchestru BERG. Součástí večera bude i doprovodný program. Více: www.jewishmuseum.cz

8. 10. 20.00

Sbor Veselé chvíle/Krajinou přílivu – Libeňská synagoga, Ludmilina 601/4, Praha 8
Beracha

Scénický koncert sboru Veselé chvíle v Libeňské synagoze by měl být večerem zastavení se. Večerem, kdy se zamyslíme nad svou přítomností, nad sebou, nad naším vztahem k času, věčnosti, k B-hu a k modlitbám. Proč se i v té nejtěžší chvíli v životě obrácíme právě k B-hu, i když v něj třeba nevěříme? Koncept: A. Datiašvili, V. Holcová. **Další termíny: 9. 10.** Více: www.veselechvile.cz

9. 10. 19.00

Židovské muzeum v Praze – Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

Milena Štráfěldová: Návěst na večírek

Tragikomická hříčka dramatičky Mileny Štráfěldové v podání divadla SUD. Píše se rok 1938. Spisovatel Karel Poláček navštívil se svou partnerkou Dorou krátkou scénku pro pobavení hostů silvestrovského večírku u Ferdinanda Peroutky. Zkoušejí, debatují, špičkují se, vzpomínají a zase zkoušejí, zatímco se venku, za zdmi jejich bytu, chystá ještě jiné divadlo. Více: www.jewishmuseum.cz

BRNO

29. 8.–30. 9.

ŽOB/ŠTETL – Vila Löw-Beer, Drobného 22

Tel Aviv – Florentin očima Petra Bureše

Absolvent Fakulty architektury VUT Petr Bureš působí v brněnském volném sdružení architektů a umělců. Rekonstruoval nejen brněnskou synagogu, Kafé Pala v Mikulově, ale i bytové domy. Tematicky má rád les, táboráky, kouř, mlhu a mraky. Postupně také zpodobňuje na velkoformátových portrétech

vzpomínky na svoje židovské předky. Ve vile Löw-Beer představuje sérii obrazů s názvem Florentin, v níž se původně pokusil zachytit celou stejnojmennou městskou část jižního Tel Avivu. Více: www.stetl.cz

29. 8.–31. 10.

ŽOB/ŠTETL – Café Paměti národa, Radnická 10
Černý Petr z Terezína a kresby

Petra Haimanna

Černý Petr – neúplný balíček karet, které si s sebou domů z terezínského ghetta přivezl malý Petr Haimann a uložil je na dlouhých osmdesát let do zásuvky. Tyto karty se staly předmětem výtvarné soutěže určené dětem a mládeži z celé České republiky. Jejich úkolem bylo dotvořit chybějící kartu a symbolicky tak napodobit terezínské děti unikající prostřednictvím hry z neradostné reality ghetta. Vstup zdarma. Více: www.stetl.cz

29. 8.–30. 11.

ŽOB/ŠTETL – Vila Stiassni, Hroznová 14
Hodiny utrpení zapomeň, ale čemu tě naučily, nikdy.

Akademická malířka Helga Hošková-Weissová, která přežila Terezín, Osvětim, Freiberg a Mauthausen, vytvořila kromě světoznámých terezínských dětských kreseb řadu malířských a grafických souborů, které jsou vedle svých uměleckých kvalit svědectvím o historických událostech, jichž se stala nedobrovolným účastníkem. Brněnská retrospektivní výstava se uskuteční v reprezentativních prostorách vily Stiassni u příležitosti významného životního jubilea autorky, která v listopadu 2024 oslaví 95. narozeniny. Vstup zdarma. Více: www.stetl.cz

29. 9. 10.00

ŽOB/ŠTETL – Nezamyslova 27
Komentovaná prohlídka židovského hřbitova

Komentovaná prohlídka přiblíží historii židovského hřbitova v Brně-Židenicích, osudy zde pochovaných příslušníků významných továrnických a průmyslnických rodin i tradice a zvyklosti židovského způsobu pohřbívání. Více: www.stetl.cz

4. 10. 19.00

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta
Sivan Ben Yishai – Like Lovers Do (Paměti Medúzy)

Medúza byla v řeckém mýtu potrestaná za znásilnění, jehož se na ní dopustil bůh Poseidon. Zdá se to nelogické, ale je to tak. V posledních letech slouží mýtus umělcům po celém světě jako látka, skrze níž se dá hovořit o sexualizovaném násilí a násilí v partnerských vztazích, a stejně se motivu Medúzy chápe i dramatická německojazyčného prostoru a izraelských kořenů Sivan Ben Yishai. Režie: Aminata Keita. **Další termíny: 5. a 12. 10.** Více: www.ndbrno.cz

KARLOVY VARY

4. 7.–29. 9. 2024

Muzeum Karlovy Vary, Nová louka 578

Karlovarská idyla? Židé v západočeských lázních

Muzeum Karlovy Vary ve spolupráci s Ústavem dějin umění AV ČR připravilo výstavu Karlovarská idyla? Židé v západočeských lázních. Výstava představuje fenomén židovských lázeňských hostů a jejich vliv na samotné lázně a život v nich. Časový rámec je ohraničen prvními doloženými zprávami o židovských hostech ve zdejších lázních na začátku 17. století a končí podzimem roku 1938, kdy došlo k podpisu mnichovské dohody, nacistické okupaci československého pohraničí a tzv. křišťálové noci, které předznamenal tragické události druhé světové války. Na výstavě je k vidění přes 200 artefaktů z Česka i zahraničí. Více: www.kvmuz.cz

PLZEŇ

7. 7.–30. 9. 2024

ŽO Plzeň – Velká synagoga, sady Pětatřicátníků 11

Iva Zimová – Nekončící válka

Výstava fotografií česko-kanadské fotografky Ivy Zimové, která vznikla ze snímků pořízených během posledních let na Ukrajině. Koncem ledna 2022 odjela fotografovat na Ukrajinu. Vpád ruských vojsk ji zastihl v Mariupolu. S krátkými přestávkami strávila na Ukrajině už více než dva roky. Neofotografuje přímé válečné dění, bojové akce. Zaměřuje se na následky války. Fotografuje v místech, kudy prošly boje a jak zasáhly do života obyčejných lidí. Více: www.zoplzen.cz

5. 6.–28. 10. 2024

Západočeská galerie v Plzni, Výstavní síň Masné krámy, Pražská 353/18, Plzeň

Očima Franze Kafky:

Mezi obrazem a jazykem

Divák Franz Kafka se zajímal nejen o obrazy vysokého umění, ale také o projevy populární kultury, zahrnující obrázkové časopisy a plakáty, filmy, fotografie, tanec, cirkus a kabaret. Výstava se pokouší tuto obrazovou mnohost představit dnešnímu divákovi prostřednictvím děl různých médií. Zároveň položí otázku, jakým způsobem se Kafkovy vizuální zkušenosti mohly promítat do jazyka jeho textů. Najdete tu díla přibližně z 25 českých a šesti zahraničních (zejména německých a rakouských) muzeí, galerií, knihoven, archivů i soukromých sbírek. Více: www.zpc-galerie.cz

18. 9. 17.00

ŽO Plzeň – Stará synagoga, Smetanovy sady 80/5

Noc literatury

Současná literatura, netradiční místa, známé tváře: taková je NOC LITERATURY, která na atraktivních či běžně nedostupných místech přibližuje široké veřejnosti ukázky z nové tvorby evropských spisovatelů v podání známých hereckých osobností. Unikátní propojení neobvyklého místa, osobité interpretace a literárního textu nabízí nevšední kulturní zážitek a příležitost seznámit se s myšlením současných evropských autorů. Noc literatury si vydobyla pevné místo v českém kulturním kalendáři a stala se jeho neodmyslitelnou součástí. Více: www.zoplzen.cz

23. 9. 17.00

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3, Plzeň

Postavení žen v Tanachu

Přednáška Věry Tydlitátové, během které ukáže, že klišé o patriarchálním modelu rodiny v Bibli je odrazem modelu rodiny, jaký se ustálil ve střední vrstvě během technické revoluce v 18. a 19. století. Více: www.zoplzen.cz

OSTRAVA

4. 10. 19.00

Divadlo Petra Bezruče, 28. října 120, Ostrava
Proces

Dramatizace slavného románu Franze Kafky. V den svých třicátých narozenin se bankovní prokurista Josef K. probudí za přítomnosti dvou cizích mužů, kteří mu oznámí, že je zatčen. Absurdní příběh o manipulaci, lidské úzkosti a o touze po životě. Proces z německého originálu nově zdramatizoval pro Divadlo Petra Bezruče jeho umělecký šéf Jan Holec, který je současně i režisérem inscenace. Více: www.bezruczi.cz

TEREZÍN

19. 9.–30. 11. 2024

Památník Terezín, Předsálí kina Muzea ghetta, Terezín
Nezlomeni

Dokumentární výstava dokumentačního oddělení Památníku Terezín o osudech příslušníků československé armády během druhé světové války. Více: www.pamatnik-terezin.cz

26. 9.–30. 11. 2024

Památník Terezín, Předsálí kina Malé pevnosti, Terezín
Richard Homola – Svědectví terezínských zdí

Výstava fotografií – jemných motivů na zdech a trámech domů terezínského ghetta. Více: www.pamatnik-terezin.cz

7

10

Nikdy
nezapomeneme,
spolu a silnější

7. 10. 2024
18 hodin
Staroměstské
náměstí
Praha

Malý výbor z básní Meira Wieseltiera I

Meir Wieseltier (8. 3. 1941–30. 3. 2023) je jedním z nejvýznamnějších představitelů izraelské poezie druhé poloviny 20. století. Přesto je však v českém prostředí téměř neznámý a naprostá většina jeho díla dosud v češtině nevyšla. U příležitosti prvního výročí jeho úmrtí se to studenti Lauderových škol Lída Dočekalová, Julie Gaydečková, Filip Mészáros, Marta Šišková, Hana Šmídová pod vedením Pierra Pe'ér Friedmanna rozhodli napravit a několik jeho básní přeložit. V několika příštích číslech Maskilu si můžete výbor básní Meira Wieseltiera přečíst.

Tuto noc čteme básně, ale svět není

Tuto noc čteme básně, ale svět není
čtenářem básní tuto noc, ani za nocí jiných.
Není čtenářem básní, ani
těch nejkrásnějších, za nic na světě
svět nedovolí číst ani tu nejkrásnější z básní,
i přes naše prosby, naše naléhavé prosby
on k tomu nesvolil.

Překlad: Julie Gaydečková, Hana Šmídová

maskil

MINISTERSTVO
KULTURY

VĚSTNÍK MASKIL – registrace MK ČR č. E 14877.
Vydává židovská kongregace Bejt Simcha,
přidružený člen Federace židovských obcí v ČR,
Maiselova 18, 110 00 Praha 1,
IČO: 61385735.

Maskil vychází měsíčně za laskavé podpory
Ministerstva kultury ČR,
Federace židovských obcí v ČR,
Nadačního fondu obětím holocaustu (NFOH).

Podpořte časopis MASKIL!

Číslo účtu: 86–8959560207/0100
Variabilní symbol: 03

ŠÉFREDAKTORKA: Radka Lím Labendz
REDAKCE: Michal Spevák, Lubor Falteisek,
Anna Marie Vančurová, Elisa Speváková.
REDAKČNÍ RADA: Pavlína Schultz, Jan Fingerland,
Tomáš Novotný, Věra Razáková.
KOREKTURY: Luděk Skok, Radka Klimičková.
GRAFICKÁ ÚPRAVA A SAZBA: Studio Designiq.
TISK: GRAFOTECHNA PLUS, s. r. o.
ISSN: 2570–6373
E-MAIL: redakce@maskil.cz
Uzávěrka tohoto čísla 15. 9. 2024.